

HƏVVA ABDULLAYEVA

AZƏRBAYCAN DİLİ 2

Ümumtəhsil məktəblərinin 2-ci sinfi üçün
“Azərbaycan dili” (dövlət dili kimi)
fənni üzrə dərslik

*Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin
04.09.2009-cu il tarixli 1048 nömrəli
əmrinə əsasən təsdiq edilmişdir.*

“KÖVSƏR”

NƏŞRİYYATI
BAKİ – 2016

Dərslikdə istifadə olunmuş şərti işarələr:

- * - dili praktik cəhətdən bilənlər üçün nəzərdə tutulmuş didaktik materialları fərqləndirir;
 - .. - çalışmanın mətnində buraxılmış hərflər və ya şəkilçinin yerində işlənir;
 - - çalışmanın mətnində buraxılmış sözlərin yerində işlənir;
 - ◆ - çalışmalara aid əlavə tapşırıqları fərqləndirir;
 - - sait səslərin yerində işlənir;
 - - samit səslərin yerində işlənir.
 - - mətnə aid tapşırıqlara işarə edir.
-

H. ABDULLAYEVA.

Ümumtəhsil məktəblərinin 2-ci sinfi üçün
“Azərbaycan dili” (dövlət dili kimi) fənni üzrə dərslik.
Bakı, «KÖVSƏR» nəşriyyatı 2016, 88 səh.

RƏYÇİLƏR: Kifayət Qurbanova — *Bakı şəhəri 7 nömrəli tam orta məktəbin müəllimi*

Təranə Mikayılova — *Bakı şəhəri 23 nömrəli tam orta məktəbin müəllimi*

Dərsliklə bağlı rəy, irad və təkliflərin kovsershriyyat@gmail.com və derslik@edu.gov.az elektron ünvanlara göndərilməsi xahiş olunur. Əməkdaşlığınız üçün əvvəlcədən təşəkkür edirik!

Müəlliflik hüquqları qorunur. Xüsusi icazə olmadan bu nəşri və yaxud onun hər hansı hissəsini yenidən çap etdirmək, surətini çıxarmaq, elektron informasiya vasitələri ilə yaymaq qanuna ziddir.

ISBN: 9952 – 427 – 42 – 5

© - Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi – 2016

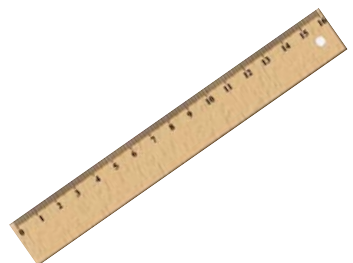
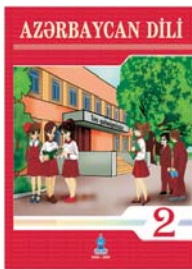

HEYDƏR ƏLİYEV

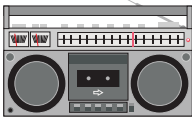
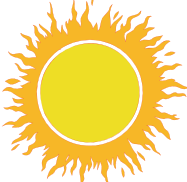
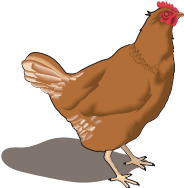
AZƏRBAYCAN XALQININ ÜMUMMİLLİ LİDERİ

§1. GƏLİN DANIŞAQ!

[A] A a	[R] R r
[N] N n	[İ] İ i
[Ə] Ə ə	[I] I ı
[T] T t	[D] D d
[B] B b	[K] K k
[U] U u	[O] O o
[L] L l	[G] G g
[M] M m	[Y] Y y

[Z] Z z 	[Ç] Ç ç
[X] X x 	[E] E e
[Q] Q q 	[V] V v
[F] F f 	[Ö] Ö ö
[S] S s 	[Ğ] Ğ ğ
[Ş] Ş ş 	[H] H h
[Ü] Ü ü 	[P] P p
[C] C c 	[J] J j

§2. A a / Aa

1. Произнесите звук [a] и потом напишите букву “Aa”.

2*. Сможете ли вы назвать изображённые на картинках предметы на азербайджанском языке?

♦ Постарайтесь определить количество и место звука [a] в этих словах.

3*. Посмотрите на картинку, и составьте предложения.

4. Произнесите вместе с учителем.

[al], [ad], [at], [az], [ax], [an], [na], [ta], [va], [ka], [nar], [tar],
[saz], [vaz], [baş], [daş], [qaç], [ay], [say], [çay]

♦ Есть ли среди этих слогов слоги, которые являются также и словами?
Назовите их.

5. Назовите слова, которые начинаются со звука [a], и в которых есть этот звук.

§3. N n / Nn

а - na

1. Произнесите звук [n] и потом напишите букву “Nn”.

2*. Знаете ли вы названия изображённых на картинках предметов на азербайджанском языке?

♦ Постарайтесь с помощью учителя определить количество и место звука [n] в этих словах.

3. Произнесите вместе с учителем.

[nə], [na], [ʃə], [ən], [an], [mən], [sən], [on], [dən], [nar], [tən],
[gün], [nək], [pen], [qan], [yun]

♦ Как вы думаете, есть ли среди этих слогов слоги, которые являются также и словами? Знаете ли вы их значение?

4*. Составьте предложения. Если сможете постарайтесь составить небольшой рассказ по картинке.

5. Приведите примеры слов, которые начинаются со звука [n].

§4. Ə ə / Ә ә

пə - пə, пə

1. Произнесите вместе с учителем звук [ə] и потом пишите букву “Əə”.

2*. Знаете ли вы названия изображённых на картинках предметов на азербайджанском языке?

♦ Постарайтесь с помощью учителя найти количество и место звука [ə] в этих словах. Есть ли этот звук в русском языке?

3. Произнесите вместе с учителем.

[nə], [mə], [ən], [ət], [əl], [tə], [də], [lək], [çək], [mək], [təb], [dəf], [ləm], [yə], [əy], [sən], [mən], [dən], [şən], [ək], [əs], [səs]

♦ Найдите среди этих слогов слоги, которые являются также и словами. Знаете ли вы их значение?

4*. Составьте предложения на основе того, что вы видите на картинке.

5. Сможете ли вы назвать слова, которые начинаются со звука [ə]?

6. Прочитайте по слогам и переведите.

Nanə, Anna, ana, nənə, nə, ana, nənə, nanə, nə

7*. Сможете ли вы составить предложения, с изученными словами?

§5. T t / Tt

a - ta , at, ət

1. Произнесите звук [t] и потом напишите букву “Tt”.

2*. Сможете ли вы сказать, как называются изображённые на картинках предметы на азербайджанском языке?

6

♦ С помощью учителя постарайтесь найти количество и место звука [t] в этих словах.

3. Произнесите вместе с учителем.

[ta], [tə], [tu], [to], [ət], [at], [ot], [tut], [tar], [tər], [tab], [təb], [tib], [tor], [tək], [tik], [et], [öt].

♦ Как вы думаете, можно ли считать слоги, выделенные синим цветом также словами? Постарайтесь узнать значение незнакомых слов.

4*. Посмотрите на картинку и составьте предложения.

5*. Можете ли вы назвать слова, которые начинаются со звука [t]?

6. Прочитайте по слогам.

Nanə, ata, ana, nənə, ata, ana, nanə, nənə, at, ət, at, nə

7*. Можете ли вы составить предложения с новыми словами?

§6. В b / Bb

ba - ba

1. Произнесите звук [b] и потом напишите букву “Bb”.

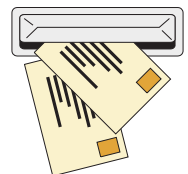
2*. Можете ли вы сказать, как называются предметы, которые вы видите на картинках на азербайджанском языке?

5

1

◆ С помощью учителя определите количество и место звука [b] в этих словах.

3. Произнесите вместе с учителем.

[bu], [ba], [bə], [be], [ab], [əb], [bal], [baş], [beş], [tab], [qab], [bel], [bol], [ban], [bən], [bət], [bat], [təb], [bir]

♦ Найдите среди этих слогов слоги, которые являются также и словами. Постарайтесь узнать значение незнакомых слов.

4*. Посмотрите на картинку и составьте предложения.

5*. Сможете ли вы назвать слова, которые начинаются со звука [b]?

6. Прочитайте по слогам и переведите.

Nabat, Anna, Nanə, nanə, nənə, ata, baba, ana, ət, nə, at

§7. U u / U u

bu, un, tut

1. Произнесите звук [u] и потом напишите букву “Uu”.

2*. Знаете ли вы, как называются предметы, которые вы видите на картинках на азербайджанском языке?

◆ С помощью учителя найдите количество и место звука [u] в этих словах.

3. Произнесите вместе с учителем.

[bu], [tu], [nu], [ut], [un], [ub], [tut], [bun], [nun], [tub], [nub],
[mun], [us], [su], [zu], [qu], [yu], [yun], [sus], [quş], [duz], [buz]

◆ Как вы думаете, можно ли считать слоги, выделенные синим цветом также словами? Выберите слова, значения которых вы знаете.

4*. Составьте предложения на основе того, что вы видите на картинке.

5. Прочитайте по слогам.

Tutu, Banu, Nanə, Nabat, Anna, Tutunu, bunu, Tutunun, Banunu,
nənə, baba, ata, ana, nanə

6*. Подберите слова, в которых есть звук [u].

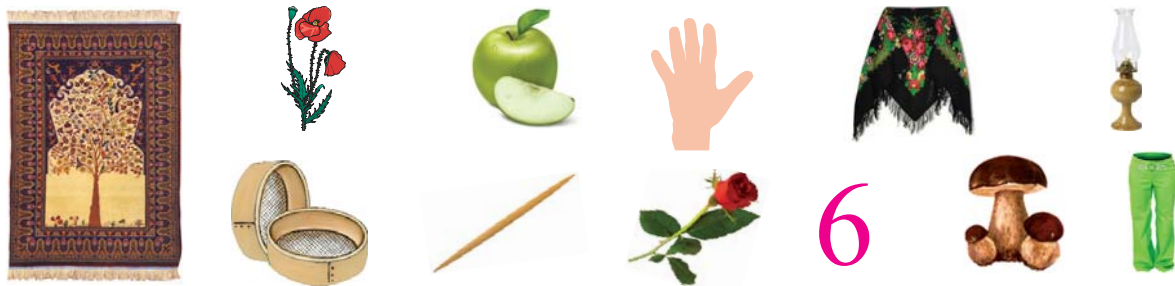
7*. Сможете ли вы составить предложения с новыми словами?

§8. L l / L l

al, əl, la - lə

1. Произнесите звук [l] вместе с учителем и потом пишите букву “L”.

2*. Знаете ли вы, как называются предметы, которые вы видите на картинках на азербайджанском языке?

◆ С помощью учителя определите количество и место звука [l] в этих словах.

3. Произнесите сначала с учителем, а затем прочитайте слоги. Обратите внимание на правильное произношение звуков.

[la], [lə], [al], [əl], [ba], [bal], [un], [bəl], [at], [tu], [tut], [tab], [təb], [tub], [bat], [nə], [tə], [ub], [ut]

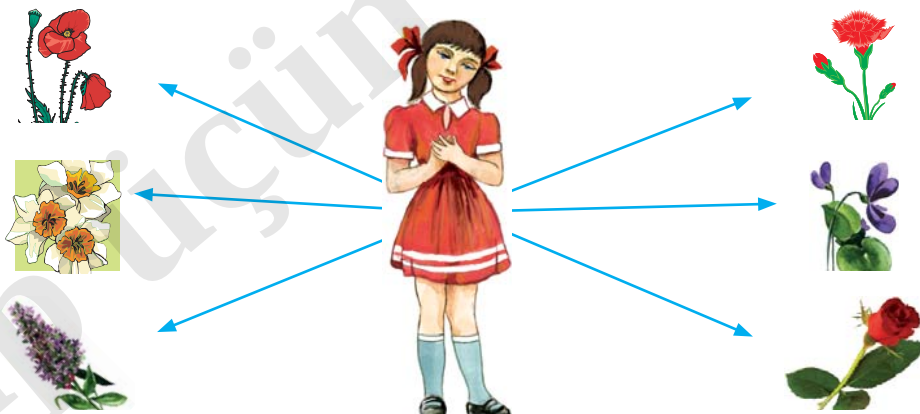
◆ Найдите среди этих слогов слоги, которые являются также и словами. Выберите слова, значения которых вы знаете.

4*. Какой цветок изображён на картинке? Назовите одну из девочек *Lala* и опишите то, что вы видите на картинке.

5*. Найдите и произнесите слова, в которых есть звук [l].

6. Посмотрите на картинки и подумайте. Какие имена можно дать девочкам?

7. Прочитайте и переведите.

- 1) Ata, at al. 2) Ana, lalə al. 3) Nənə, bunu al. 4) Ana, unu al.
5) Ana, bal al. 6) Tutu, bunu tut. 7) Lalə, Nanə, Tutunu tutun.

§9. M m / Mm

mən, al - ma

1. Произнесите звук [m] и потом напишите букву “Mm”.

2*. Назовите изображённые на картинках предметы.

♦ Постарайтесь определить количество и место звука [m] в этих словах.

3. Произнесите вместе с учителем, потом прочитайте.

[ma], [mə], [mu], [am], [ə**m**], [um], [mæk], [mud], [ləm], [**min**], [lum],
[**mən**], [də**m**], [nə**m**], [tə**m**], [m**a**t], [f**i**l**m**], [m**u**m]

♦ Как вы думаете, можно ли считать слоги, выделенные синим цветом также словами? Постарайтесь узнать значение незнакомых слов.

4*. Посмотрите на картинку и составьте предложения.

5. Постарайтесь найти слова, в которых есть звук [m]. Кто знает больше таких слов?

6. Сможете ли вы назвать одним словом то, что изображено на картинках? Нарисуйте дома эти фрукты.

7. Что вы видите на картинках? Составьте предложения.

Mətanət

-u

- a at!

-u

- a at .

Nabat,

- al!

Nabat

- al .

8*. Сможете ли вы составить предложения с новыми словами?

9. Повторите усвоенные буквы и слова.

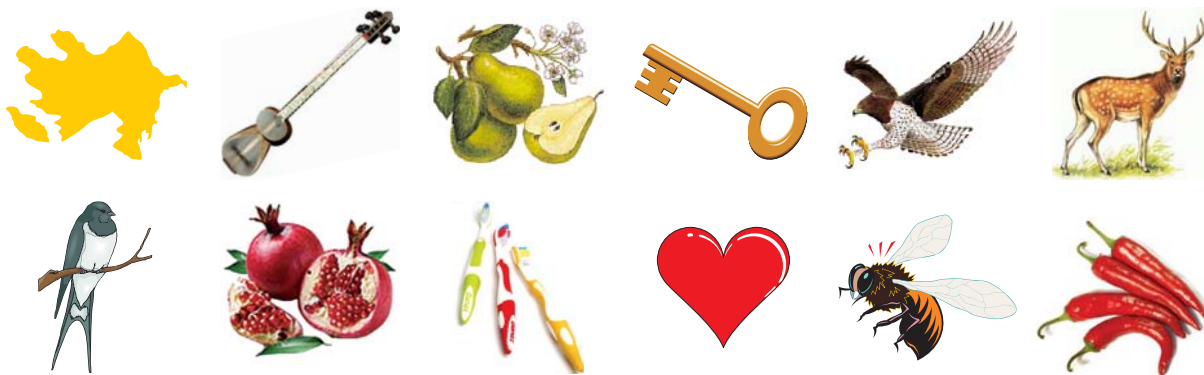
§10. R r / R r

nar, bu - ra, tar

1. Произнесите звук [r] и потом напишите букву “Rr”.

2*. Знаете ли вы, как называются предметы, которые вы видите на картинках на азербайджанском языке?

♦ С помощью учителя определите количество и место звука [r] в этих словах.

3*. Сможете ли вы назвать слова, которые начинаются со звука [r]?

4. Произнесите сначала с учителем, а затем самостоятельно.

[ra], [rə], [ru], [ar], [ər], [ur], **[nur]**, **[bur]**, [tur], [rəm], [lar], **[nar]**, **[tar]**, **[bar]**, [nər], **[bat]**, [ban], [lam], **[mən]**, [tən], **[təm]**, **[tut]**

♦ Как вы думаете, можно ли считать слоги, выделенные синим цветом также словами? Выберите слова, значения которых вы знаете.

5*. Составьте рассказ по картинке. Назовите детей *Anar*, *Təranə*, *Tural*.

6*. Поиграйте в игру “Кто больше знает слов, в которых есть звук [r]?”

7. Прочитайте по слогам и переведите на русский язык.

1) Ata, mənə at al. 2) Mətanət, mənə bal al. 3) Təranə, Mətanətə
lələ al. 4) Nənə, un al. 5) Ana, ət al. 6) Rəna, Anara alma, nar al.
7) Anar Nurunu tutur. 8) Nuru, Rəna, Tutunu tutun.

8. Составьте предложения, используя имена *Təranə, Anar, Lalə*.

- tut!

- tutur.

- al!

- al r.

§11. $\dot{\mathbf{I}}_i - \mathbf{I}_1 / \mathcal{J}_i - \mathcal{J}_1$

bir, bə - li, it, ə - mi, a - ri

1. Произнесите звуки [i] и [ɪ] и потом напишите буквы “i”, “I”.

2*. Сможете ли вы назвать предметы, изображённые на картинках?

7

♦ С помощью учителя определите количество и место звуков [i], [ɪ] в этих словах.

3. Подберите слова, которые начинаются со звука [i].

4. Произнесите сначала с учителем, а затем самостоятельно.

[il], [in], [it], [ib], [li], [ni], [nɪ], [bɪ], [nɪn], [tɪ], [min], [bir], [mɪ],
[rɪ], [ɪn], [ɪr], [ɪl], [lan], [tir], [bur], [tər], [tut], [bit], [bil], [lil]

- ♦ Найдите среди этих слогов слоги, которые являются также и словами.
Объясните значение слов, которых вы знаете.

5*. Составьте маленький текст по картинке и напишите.

6*. Поиграйте в игру “Кто больше знает слов, в которых есть звук [i] и [ɪ]?”

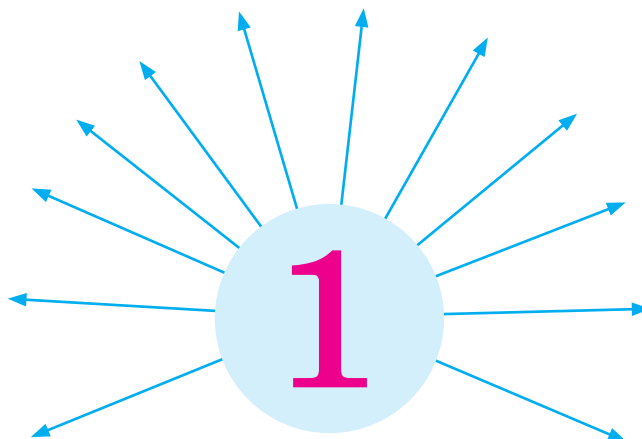
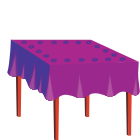
7. Прочитайте по слогам.

- 1) Lalə tarı tutur. 2) Əmi tarı alır. 3) Atam Anara at alır.
4) Nuru əmi alma, nar, ət, un alır. 5) Bəli, bu mənəm. 6) Bəli, nənə.
7) Nərmin, Nəriman, Tərlandı tutun! 8) Nənəm arını tutur.

8. Переведите на русский язык.

Nabatı, Laləni, un, lalələr, alırlar, almalar, maral, tutur, ilan, arı

9. Составьте словосочетания и переведите их на русский язык.

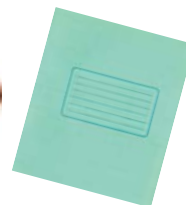
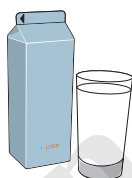

§12. D d / D d

ad, nə - dir, ar - mud

1. Произнесите звук [d] и потом напишите букву “Dd”.

2*. Знаете ли вы, как называются предметы, которые вы видите на картинках на азербайджанском языке?

4

♦ Определите количество и место звука [d] в этих словах.

3*. Подберите слова, которые начинаются со звука [d].

4. Произнесите сначала с учителем, а затем прочитайте слоги.

[lud], [da], [di], [du], [də], [dɪ], [mud], [dur], [dir], [dɪr], [ad], [dar], [nar], [bar], [tar], [nur], [dad], [dil], [did], [dib], [dəb], [dal], [ud]

♦ Найдите среди этих слогов слоги, которые являются также и словами. Выберите слова, значения которых вы знаете.

5*. Что вы видите на картинке? Сможете ли вы описать то, что видите на картинке? Назовите маму *Dilbər*, девочек – *Dilarə* и *Nərminə*.

6. Прочитайте. Переведите на русский язык.

– Baba, bu, atdır?	– Bəli, Adil, bu, atdır.
– Baba, Anar atı tutur?	– Bəli, Dilbər, Anar atı tutur.
– Baba, bu nədir?	– Bu, itdir.
– Nənə, anam nə alır?	– Dilbər, ana alma alır.
– Nənə, bu, undur?	– Bəli, Dilbər, bu, undur.
– Nənə, bu nədir?	– Dilbər, bu, armuddur, bu, nardır.
– Adın nədir?	– Adım Nurlandır.

7*. Составьте предложения с новыми словами.

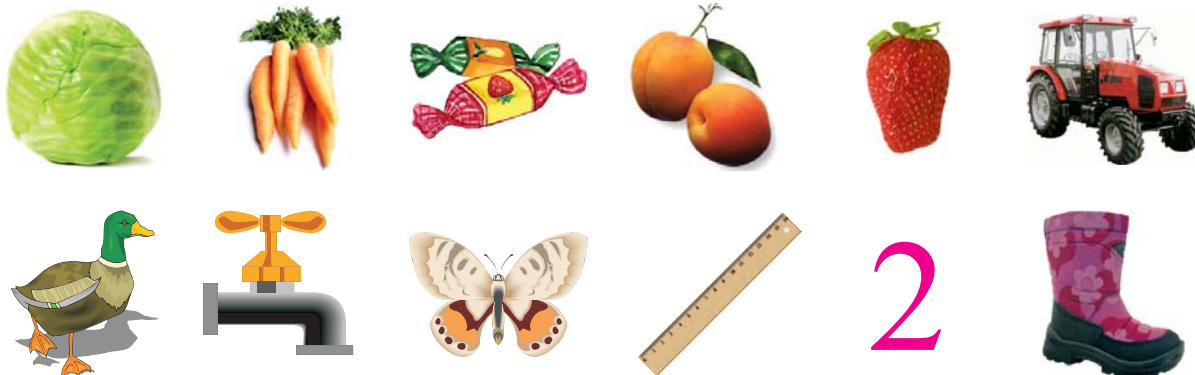
8. Повторите пройденные буквы и слова.

§13. K k / K k

kim, i - ki, ki - tab, mək - təb

1. Произнесите звук [k] и потом напишите букву “Kk”.

2*. Сможете ли вы найти и произнести названия изображённых на картинках предметов?

♦ С помощью учителя определите количество и место звука [k] в этих словах.

3. Подберите слова, которые начинаются со звука [k].

4. Произнесите сначала с учителем, а затем прочитайте слоги.

[ki], [kim], [bük], [dək], [rik], [rək], [kə], [kam], [lək], [kək], [lik], [dik], [kɪ], [ku], [tək], [ək], [tik], [kil], [kök], [kol], [çək], [sök]

♦ Как вы думаете, можно ли считать слоги, выделенные синим цветом также словами? Постарайтесь узнать значение незнакомых слов.

5. Посмотрите на картинку и составьте предложения.

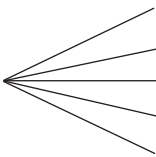

6. Прочитайте и переведите.

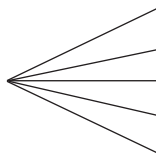
- Bura Bakıdır?
- Bəli, bura Bakıdır.
- Adın nədir?
- Adım Kamrandır.
- Bu kimdir?
- Bu, İlkindir. İlkin bir kitab alır.
- Bu da Kəmalədir. Kəmalə iki kitab alır.
- Bu nədir?
- Bu, tardır.
- Kim tar alır?
- Babək tar alır.
- Babək, mən də tar alıram.
- Al, İlkin, al!

7. Прочитайте. Ответьте на вопросы.

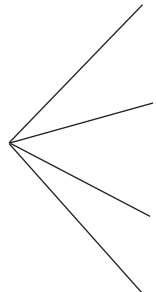
Bu kimdir?

Bu, babadır.
nənədir.
atadır.
anadır.
əmidir.

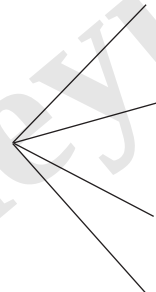
Bu nədir?

Bu, atdır.
ətdir.
itdir.
əldir.
undur.

Bu nədir?

Bu,   - dır.
 - dır.
 - dır.
 - dur.

Bu nədir?

Bu,   - dır.
 - dir.
1 - dir.
2 - dir.

8. Прочитайте, переведите.

iki kitab – kitablar
iki inək – inəklər
iki məktəb – məktəblər
altı armud – armudlar

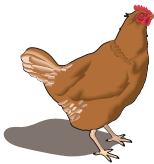
iki it – itlər
iki alma – almalar
iki lalə – lələlər
altı nar – narlar

§14. O o / Oo

o, on - lar, o - ra, o - tu - rur

1. Произнесите звук [o] и потом напишите букву “Oo”.

2*. Назовите изображённые на картинках предметы.

◆ С помощью учителя определите количество и место звука [o] в этих словах.

3. Найдите и назовите слова, которые начинаются со звука [o].

4. Произнесите сначала с учителем, а затем прочитайте слоги.

[ot], [do], [top], [kon], [don], [or], [ol], [on], [to], [ov], [tor], [ton],
[çox], [plov], [stol]

◆ Найдите среди этих слогов слоги, которые являются также и словами.

5*. Посмотрите на картинку и составьте предложения. Используйте в предложениях слова *ordu*, *orada*, *burada*, *təlim*, *komandir*.

6. Прочитайте и переведите.

Nuru
O alır.

Mələk
O oturur.

Nuru
O, kitab alır.

Mələk
O, orada oturur.

Kəmalə, İlkin
Onlar tort alırlar.

Baba, nənə
Onlar burada otururlar.

7. Прочитайте диалог. Составьте диалог по образцу.

Bura məktəbdir. Nurlan buradadır. Bu, kitabdır. Nurlan iki kitab alır.

- O kimdir?
- O, Nuranədir.
- O oturur?
- Bəli, o oturur.
- Kamal, Kəmalə də oradadırlar? Onlar da otururlar?
- Bəli, onlar da otururlar.
- Mən də burada otururam. Mən kitabları əlimdə tuturam.

8. Назовите слова со звуком [o].

Запомните:

Mənim adım Lalədir. – Меня зовут Лала.
Onun adı Nurlandır. – Его зовут Нурлан.

9. Прочитайте диалог по ролям и переведите.

- Təranə, bu nədir?
- O da atdır?
- O atı kim tutur?
- O kimdir?
- Banu nə alır?
- O, alma da alır?
- İmran da buradadır?
- Nuru, bu, atdır.
- Bəli, o da atdır.
- Atı Adil tutur.
- O, Banudur.
- O, nar alır.
- Bəli, Banu alma, nar, armud alır.
- Bəli, İmran da, Rəna da buradadırlar. Onlar kitab, albom alırlar.

§15. G g / Ɠ Ɠ

kənd, Ɠə - lir, Ɠə - ti - rir, tə - til

1. Произнесите звук [g] вместе с учителем и потом пишите букву “Gg”.

2*. Назовите изображённые на картинках предметы.

♦ С помощью учителя определите количество и место звука [g] в этих словах.

3. Произнесите сначала с учителем, а затем самостоятельно. Обратите внимание на произношение звука [g]. Есть ли этот звук в русском языке?

[gə], [gər], [ga], [gi], [gu], [ləŋg], [gin], [ting], [gar], [gəl], [gil], [gir], [gur], [rəŋg], [gül], [get], [göl], [gen], [göy], [gec], [göz]

♦ Найдите среди этих слогов слоги, которые являются также и словами.

4. Назовите слова, которые начинаются со звука [g].

Запомните:

Gəlmək olar? – Можно войти?

5*. Посмотрите на картинку и составьте предложения.

6. Прочитайте и переведите.

Bura Bakıdır. Nigar Bakıdadır. O, məktəbdən gəlir.

Bu, babadır. Bu da Əkrəm əmidir. Onlar kənddən gəlirlər. Baba kənddən alma, armud, nar gətirir.

Baba oturur. Kamran gəlir. O, bura gəlir. Kamran da oturur.

Bu, atdır. At bura gəlir. Əkrəm əmi atı tutur.

7. Прочитайте и переведите.

Kamil
Nigar
O

gəlir.

Kamil
Nigar
O,

kənddən gəlir.

Əkrəm,
Nərmin
Onlar

gəlirlər.

Nərmin,
Əkrəm
Onlar

məktəbdən gəlirlər.

8. Прочитайте, правильно произносятся предложения. Переведите.

Lalə alır.
Nigar oturur.
Əkrəm gəlir.
Nailə gətirir.
Durna tutur.

– Lalə alır?
– Nigar oturur?
– Əkrəm gəlir?
– Nailə gətirir?
– Durna tutur?

– Lalə, al.
– Nigar, otur.
– Əkrəm, gəl.
– Nailə, gətir.
– Durna, tut.

§16. Y y / y y

yay, yu - yur, ya - tır, da - yı, ya - nın - da

1. Произнесите звук [y] вместе с учителем и потом пишите букву “Yy”.

2*. Сможете ли вы сказать, как называются предметы, которые вы видите на картинках?

◆ Постарайтесь с помощью учителя определить количество и место звука [y] в этих словах.

3. Назовите слова, в которых звук [y] находится в середине и в начале.

4. Произнесите сначала с учителем, а затем самостоятельно. Найдите среди этих слогов слоги, которые являются также и словами.

[yə], [yi], [yur], [bay], [yar], [yun], [iy], [təy], [yır], [ay], [əy], [doy], [boy], [toy], [yad], [lay], [yən], [yı], [yi], [tay], [yat]

5*. Посмотрите на картинку и составьте предложения. Используйте в предложениях слова [iynə, düymə, qaуcı, köynək].

6. Прочитайте и переведите.

Yaydır. Məktəbdə tətildir. Aytəkin Bakıdadır. Mərdan dayı da buradadır.

İyulun biridir. Bura kənddir. Mərdan dayı kəndə gəlir. O, Aytəkini də kəndə gətirir. Aynurə, Gəray da buradadırlar. Onlar Aytəkinə tut gətirirlər. Onlar otururlar.

Bu, Aydandır. Aydan alma, armud yuyur. O, almanı, armudu bura gətirir. Aydan oturur. Mən əlimi yuyuram. Mən də otururam.

Nigar oradadır. Nigar yatır.

Babək ilə İlkin atın yanındaırlar. İlkin atı tutur. Babək ata minir.

7. Задайте товарищам вопросы по содержанию текста.

8. Составьте из слогов слова.

Ay, tə, kin; lay, lay; iy, nə; gə, lir, lər; bay, ram; ya, tır; yu, yur;
Ay, nur; a, yı; da, yı; ə, mi; ro, yal; kim, dir; nə, dir, a, rı.

9. Повторите. Сколько букв и слов вы научились писать и читать?

Запомните:

Buyurun. – Пожалуйста.

10*. Посмотрите на картинки и закончите предложения.

Aydan ____ .

Aynur ____ .

Nigar ____ .

Aydın ____ .

Gəray ____ .

Babək ____ .

§17. Z z / Z z

biz, ya - zır, tə - miz, əz - bər - lə - yir

1. Произнесите звук [z] и потом напишите букву “Zz”.

2*. Назовите изображённые на картинках предметы.

◆ Постарайтесь с помощью учителя определить количество и место звука [z] в этих словах.

3. Произнесите сначала с учителем, а затем прочитайте слоги. Какие слоги вы не смогли прочесть?

[zi], [zɪ], [zu], [zə], [za], [iz], [uz], [az], [əz], [duz], [buz], [diz], [biz], [zəŋ], [qɪz], [qaz], [miz], [zay], [zim], [məz], [zun], [söz]

◆ Найдите среди этих слогов слоги, которые являются также и словами.

4. Назовите слова, в которых звук [z] находится в середине и в начале.

5*. Посмотрите на картинку и составьте предложения. Назовите девочек *Nərgiz* и *Nəzrin*, мальчика – *Nazim*.

6. Прочитайте и переведите.

Bu, Azərdir. Azər məktəbdədir. Niyazi də buradadır.

Nəzrin məktəbdən gəlir. O, əllərini təmiz yuyur. Nərgiz də əllərini yuyur. Onlar oturlar. Nəzrin yazır. Nərgiz də yazır.

Əzəmət də buradadır. Kitab Əzəmətin əlindədir. O əzbərləyir.

Bu, Nazim dayıdır. Nazim dayı kənddən gəldi. O, kənddən alma, armud və nar gətirdi. Ana onları təmiz yudu. O, almaları, armudları bizə gətirdi.

7. Задайте товарищам вопросы по содержанию текста.

8. Спишите, составляя из слогов слова.

Ul, duz; əz, bər; tə, miz; də, niz; nər, giz; li, mon; zən, bil; dər, zi

9. Прочитайте диалог по ролям. Составьте диалог по данному образцу.

- Alo.
- Bəli.
- Kimdir, Nərgizdir?
- Bəli, Nərgizdir.
- Nərgiz, mənəm, Arzu. Nənəm kəndə gəlir?
- Bəli, Arzu, nənə də, Nigar da kəndə gəlirlər. Onlar Aytəkini də kəndə gətirirlər.
- Nərgiz, Nərminə məktəbdən gəldi?
- Bəli, Arzu. Nərminə buradadır. O, yazı yazır.

§18. X x / x x

o - xu - yur, ba - xır, a - na di - li, xa - la, xo - ruz

1. Произнесите звук [x] вместе с учителем и потом пишите букву “Xx”.

2*. Сможете ли вы назвать изображённые на картинках предметы на азербайджанском языке?

◆ Постарайтесь с помощью учителя определить количество и место звука [x] в этих словах.

3. Произнесите сначала с учителем, а затем прочитайте слоги. Будьте внимательны при произношении звука [x].

[xo], [xi], [xa], [xə], [xu], [xır], [xur], [xan], [xalq], [tax], [ox], [bax], [yax], [xal], [tax], [taxt], [bəxt], [ix], [ax], [yox]

♦ Найдите среди этих слогов слоги, которые являются также и словами.

4. Назовите слова, в которых звук [x] находится в середине и в начале. Проведите соревнование «Кто больше ...».

5*. Посмотрите на картинку и составьте предложения. Используйте слова *xəritə*, *xala*, *baxır*, *oxuyur*. Назовите маму *Xuraman xala*, девочек *Xumar*, *Xəyalə*, а мальчика – *Auxan*.

6. Прочитайте и переведите.

Xumar məktəbdən gəlir. Xumar əllərini təmiz yuyur. O oturur. Bu, “Ana dili” kitabıdır. Xumar yazır. O, kitabdan yazır: xoruz, xurma, xiyar, xala, xalı...

Mən yazıram: “Xanım xala xiyar alır”.

Xəyal da buradadır. Xəyal kitabdan oxuyur: “Xanlar əmi kənddən gəlir. O, kənddən xiyar, xurma gətirir. Xanlar əmi bir dənə də xoruz gətirir. Əzəmət xoruza baxır. Xanlar əmi xoruzu tutur”.

Xatirə xəritəyə baxır. Xanım xala bizə xurma, alma, armud gətirir. Xanım xala bizimlə oturur.

? Задайте товарищам вопросы по содержанию текста.

Пословица:

Kitab bilik mənbəyidir. – Книга – источник знаний.

7. Назовите имена, в которых есть звук [x]. Есть ли эти имена в русском языке? Запишите их.

8. Составьте из данных слов предложения и переведите их.

1) Nazim, alır, tar. 2) Onlar, gəlirlər, kənddən. 3) Kamran baba, alma, nar, gətirir. 4) Ələkbər əmi, baxır, bu, ata. 5) Dilarə xala, Xuramana, alır, albom.

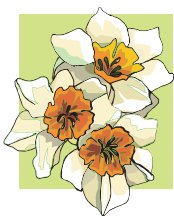
9. Повторите изученные буквы. Подготовьтесь писать диктант.

Запомните:

Oxu. – Прочитай.
Yaz. – Напиши.

Oxuyun. – Прочитайте.
Yazın. – Напишите.

10. Посмотрите на картинки. Сможете ли вы назвать одним словом то, что на них изображено?

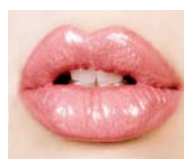

§19. Q q / Q q

qə - ləm, qa - ra, qız - lar, qır - mı - zı, qu - zu

1. Произнесите звук [q] вместе с учителем и потом пишите букву “Qq”.

2*. Сможете ли вы назвать изображённые на картинках предметы на азербайджанском языке?

◆ Сможете ли вы определить количество и место звука [q] в этих словах?

3. Произнесите сначала с учителем, а затем прочитайте слоги.

[qa], [qu], [qı], [qə], [qo], [əq], [ıq], [qaz], [qoz], [yuq], [raq], [maq], [qat], [qum], [qar], [qan], [laq], [lıq], [ruq], [qənd], [bərq], [dıq]

♦ Найдите среди этих слогов слоги, которые являются также и словами.

4. Назовите слова, в которых звук [q] находится в середине и в начале.

5*. Составьте маленький текст по картинке и напишите.

6. Прочитайте и переведите.

Bu, Qumrudur. Qumru Qəmər xalanın qızıdır. Qəmər xala Qumruya qələm alır. Qələmlər qara, qırmızıdır. Qəmər xala qələmləri gətirir. Qumru qələmlərə baxır. O, qırmızı qələmlə yazır. Biz qara qələmlə yazırıq. Qəmər xala bizə baxır. Biz oxuyuruq, yazırıq.

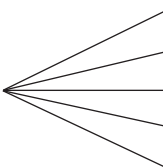
Aytən ilə Aydan bizə gəlirlər. Qızları bizə Qədir əmi gətirir. Qızlar otururlar, oxuyurlar. Aydan yazır: quzu, toyuq. O, təmiz yazır.

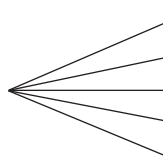
? По содержанию текста составьте 3 вопроса.

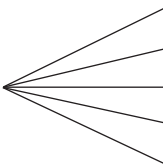
7. Напишите диктант, потом проверьте по учебнику.

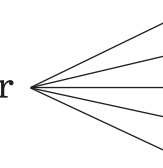
Mətanət qırmızı alma gətirir. O, almanı yuyur. Alma təmizdir. Gəray da buradadır. Gəray əllərini yuyur. O oturur, oxuyur. Mən yazıram. Mən qara qələmlə yazıram.

8. Прочитайте и переведите.

Mən Bakıdayam.
otaqdayam.
oradayam.
buradayam.
kənddəyəm.

Biz Bakıdayıq.
otaqdayıq.
oradayıq.
buradayıq.
kənddəyik.

O, Bakıdadır.
oradadır.
buradadır.
otaqdadır.
kənddədir.

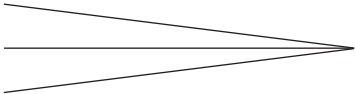
Qızlar Bakıdadırlar.
oradadırlar.
buradadırlar.
otaqdadırlar.
kənddədirlər.

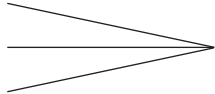
Запомните:

Qalx. – Встань.

Qalxın. – Встаньте.

9. Прочитайте и обратите внимание, как сгруппированы слова.

O,
Nigar
Qız kitab oxuyur.

Onlar
Nigar, Nərgiz
Qızlar kitab oxuyurlar.

O,
Qumru
Qız qara (qırmızı) qələmlə yazır.

Onlar
Qəmə, Xanım
Qızlar qara (qırmızı) qələmlə yazırlar.

10. Составьте предложения с усвоенными словами.

§20. F f / Ff

dəf - tər, fut - bol, oy - na - yır, qa - yı - dır

1. Произнесите звук [f] и потом напишите букву “Ff”.

2*. Сможете ли вы назвать изображённые на картинках предметы?

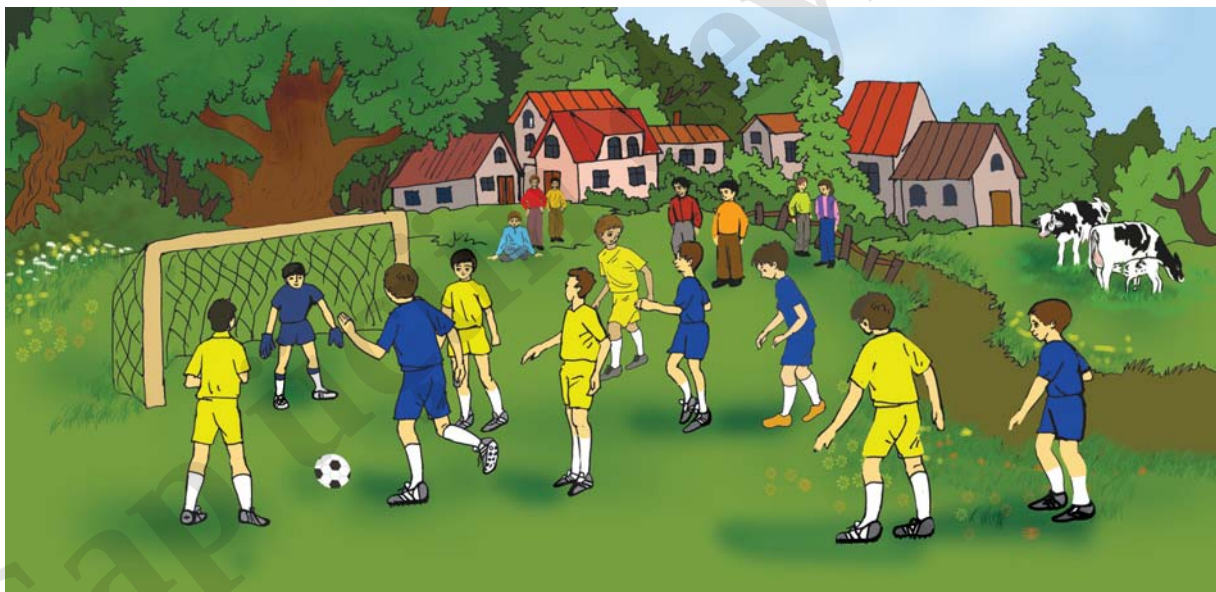
♦ С помощью учителя определите количество и место звука [f] в этих словах.

3. Произнесите сначала с учителем, а затем прочитайте слоги.

[fut], [dəf], [of], [uf], [fa], [fə], [fit], [fɪn], [rəf], [fəx], [qɪf], [fər], [tof], [nif], [fənn], [fər], [dəf], [məf], [fil], [fir], [fon], [fərq], [film]

♦ Как вы думаете, можно ли считать слоги, выделенные синим цветом также словами? Постарайтесь узнать значение незнакомых слов.

4. Составьте и напишите рассказ по картинке. Дайте детям имена, которые начинаются со звука [f] – *Famil, Fikrət, Əfqan, Fərid, Fərman, Firudin*.

5. Назовите слова, в которых звук [f] находится в середине и в начале.

6. Прочитайте и переведите.

Bura məktəbdir. Fərid, Əzəmət, Fəxri məktəbdədirlər. Onlar futbol oynayırlar. Fərman, Əfqan da oradadırlar.

Bu, Fəriddir. Fərid qabaqda oynayır. O, Əzəmətə baxır. Əzəmət qayıdır.

Firuzə ilə Afaq məktəbdən qayıdırlar. Qızlar əllərini təmiz yuyurlar. Onlar otururlar. Firuzə qırmızı qələmlə dəftərə "F f" yazır. Afaq Firuzənin əlinə baxır. O da dəftərə qara qələmlə "futbol, dəftər, fil..." yazır. Fatma xala qızların dəftərinə baxır.

Словарь:

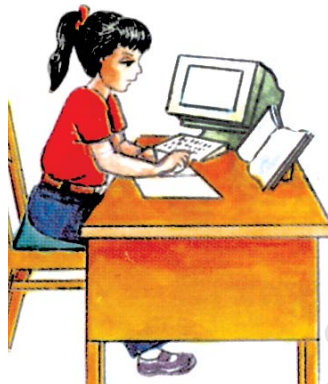
qabaqda - впереди

7. Задайте товарищам вопросы по содержанию текста.

7. Посмотрите на картинки и закончите.

Nigar ____ .

Fidan ____ .

Nərgiz ____ .

Fərid ____ .

Fikrət ____ .

İt ____ .

8. Переведите предложения на русский язык.

1) Fərid futbol oynayır. 2) Fəridə Bakıdan qayıdır. 3) Fatma xala Nigarın dəftərinə baxır. 4) Qumru qırmızı qələmlə “xoruz, fil, quzu” yazır. 5) Əzəmət iki kitab, iki dəftər alır. 6) Fərman dayı kəndə qayıdır.

9. Прочитайте.

- Ana, bu kimdir?
- Nigar, bu, xaladır.
- Xalanın adı nədir?
- Xalanın adı Fatmadır.
- Ana, Fatma xala kənddən gəlir?
- Bəli, qızım, Fatma xala kənddən gəlir. Fəridə də gəlib.
- Fatma xala mənə nə gətirib?
- Qızım, Fatma xala bizə təzə fındıq gətirib.

Словарь:

fındıq - орех (мелкий)

təzə - новый

§21. S s / Ş ş

sən, siz, si - nif, dərs, sa - at, son - ra

1. Произнесите звук [s] и потом напишите букву “Ss”.

2*. Можете ли вы назвать изображённые на картинках предметы?

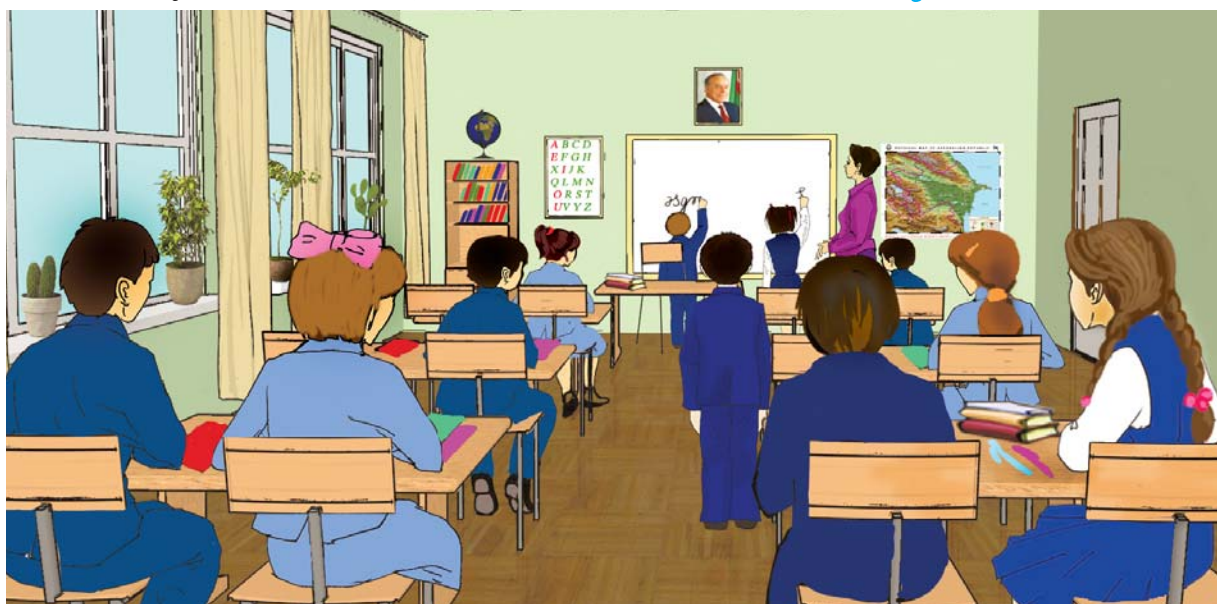
◆ Постарайтесь с помощью учителя определить количество и место звука [s] в этих словах.

3. Произнесите сначала с учителем, а затем прочитайте слоги. Найдите среди этих слогов слоги, которые являются также и словами.

[sa], [sə], [su], [si], [sɪ], [so], [as], [əs], [us], [sən], [siz], [san], [səs], [sil], [saz], [sus], [məs], [sun], [sin], [dost], [son], [dərs]

4*. Назовите слова, в которых звук [s] находится в середине и в начале.

5*. Составьте предложения на основе того, что вы видите на картинке. Назовите учителя *İsmət*, детей – *Sona*, *Sənan* u *Aysel*.

6. Прочитайте и переведите.

Bu bizim sinifdir. Sinif təmizdir.

Ana dili dərsidir. Əsmət, Sonə, Səlim sinifdədirlər. Əsmər də gəlir. “Ana dili” kitabı Əsmərin əlindədir. O, kitabdan təzə dərsi oxuyur. Əsmər:

– Sitarə, al, sən də oxu!

Sitarə kitabı alır. O oxuyur. Sonra Sitarə bizə baxır. Sitarə:

– Qızlar, alın, siz də oxuyun.

Qızlar təzə dərsi oxuyurlar, əzbərləyirlər.

Dərstdən sonra qızlar məktəbdən qayıdirlar. Onlar bir saat oynayirlar. Sonra əllərini təmiz yuyurlar. Onlar stulda otururlar. Sənəmlə Əsmər yazirlar. Sonə isə dərslərini oxuyur, əzbərləyir. Sənubər xala qızlara alma, armud, nar gətirir. O, qızların dəftərlərinə baxır.

? Задайте товарищам вопросы по содержанию текста.

Пословица:

Bilik olmayan yerdə mərdlik də olmaz.

Где нет знаний, там нет смелости.

7. Прочитайте и переведите.

Mən $\left\langle \begin{array}{l} \text{futbol} \\ \text{məktəbdə} \\ \text{Nigarla} \end{array} \right\rangle$ oynayır**am**. Biz $\left\langle \begin{array}{l} \text{futbol} \\ \text{onlarla} \\ \text{məktəbdə} \end{array} \right\rangle$ oynayır**ıq**.

Mən $\left\langle \begin{array}{l} \text{qələmlə} \\ \text{təmiz} \\ \text{dəftərdə} \end{array} \right\rangle$ yazır**am**. Biz $\left\langle \begin{array}{l} \text{qələmlə} \\ \text{təmiz} \\ \text{kitabdan} \end{array} \right\rangle$ yazır**ıq**.

Mən $\left\langle \begin{array}{l} \text{nənəmlə} \\ \text{kənddən} \\ \text{məktəbdən} \end{array} \right\rangle$ qayıdır**am**. Biz $\left\langle \begin{array}{l} \text{kəndə} \\ \text{atamla} \\ \text{məktəbə} \end{array} \right\rangle$ qayıdır**ıq**.

8. Объясните значение данных слов по-азербайджански.

дядя (по матери), тетя (по матери), дядя (по отцу), бабушка, дедушка, покупает, приходит, сидит, приносит, моет, спит, смотрит, возвращается

9. Напишите диктант, потом проверьте по учебнику.

Saat birdir. Ana dili dərsidir. Fərid gəlir. O, iki kitab, bir dəftər gətirir. Fərid stulda oturur. Sonra o yazır. Fərid kitabdan yazır. O, təmiz yazır. Dərsdən sonra Fərid məktəbdən qayıdır.

10. Переведите.

Bir at, bir alma, iki kitab, iki sinif, bir qırmızı alma, bir qara qələm, iki qırmızı alma, qırmızı narlar, təmiz əl, təmiz sinif, təmiz otaq, təmiz dəftər, iki stul, iki albom, iki konfet, bir saat

§22. Ş ş / ſ ſ

ax - şam, u - şaq - lar, qar - daş, ya - şa - yır, in - di

1. Произнесите звук [ş] вместе с учителем и потом пишите букву “Şş”.

2*. Назовите изображённые на картинках предметы.

◆ Можете ли вы определить количество и место звука [ş] в этих словах?

3. Произнесите сначала с учителем, а затем прочитайте слоги. Найдите среди этих слогов слоги, которые являются также и словами.

[şa], [şu], [şi], [şə], [şo], [iş], [aş], [quş], [diş], [daş], [baş], [şux], [qış], [şir], [şam], [şar], [şad], [şıq], [ləş], [riş], [şər]

4*. Найдите и назовите слова, которые начинаются со звука [ş] и в которых есть этот звук.

5. Составьте маленький текст по картинке и напишите. Используйте слова *axşam*, *Şamxal dayı*, *Şamil*, *Bakı*, *Şəfəq*.

6. Прочитайте и переведите.

Şəlalə Şamil dayının qızıdır. O, Şuşada anadan olub. Şəlalə indi Şəmkirdə yaşayır.

İndi yaydır. Şəlalə tətildədir. Şəlalənin əmisi Şamxal kənddədir. Axşam o, qatarla Bakıya qayıdır. Şəlalə də, qardaşı Şəmsi də Şamxal əmi ilə Bakıya qayıdırlar.

Bura Bakıdır. Şamxal əmi, Şəlalə, Şəmsi Bakıdadırlar.

Bu, Şakirdir. Bu isə Şəbnəmdir. Onlar Şamxal əmini, uşaqları qarşılayırlar. Axşam Şəfəq xala da gəlir. Fəridlə Əzəmət də buraya gəlirlər. Uşaqlar oynayırlar. Sonra onlar şəkillərə baxırlar, kitab oxuyurlar.

Saat ondur. Uşaqlar yatırlar.

Словарь:

anadan olub - родился

on - десять

qatar - поезд

qarşılayırlar - встречают

şəkillərə - на картинки

? По содержанию текста составьте 5 вопросов.

7. Прочитайте сначала с повествовательной, а затем с вопросительной интонацией.

Sən < kənddə
Bakıda
Şuşada > yaşayırsan < ?

Sən < dişlərini
əllərini
qabları > yuyursan < ?

Sən < Orxanla
kənddən
məktəbdən > qayıdırsan < ?

Sən < orada
futbol
uşaqlarla > oynayırsan < ?

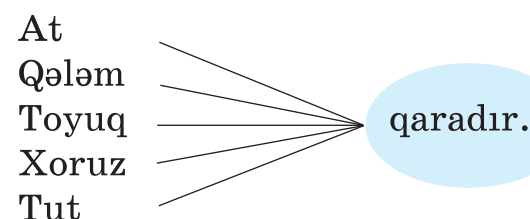
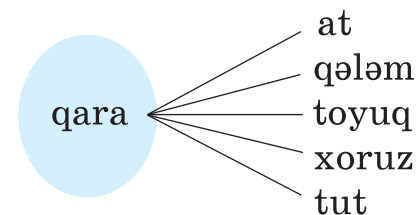
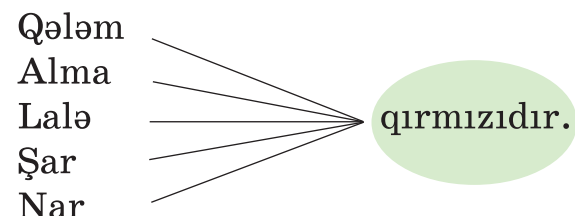
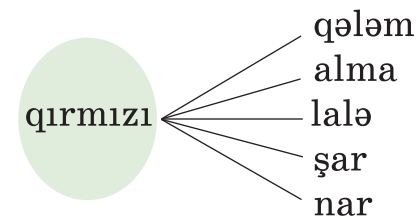
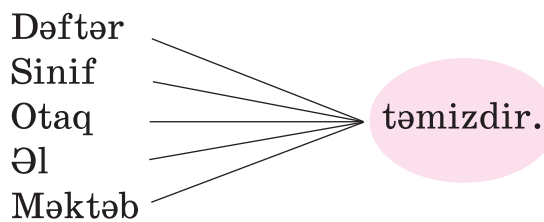
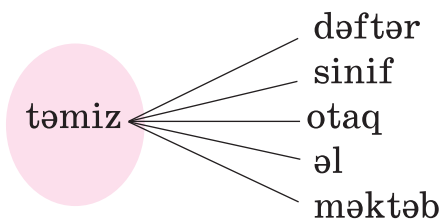
8. Подберите слова из левого столбика соответствующие по смыслу к словам из правого столбика и прочитайте.

Образец: *əllərini yuyur*

əllərini
alma
kitaba
qələmlə
Bakıya
axşam
quşlarla

alır
baxır
yuyur
yazır
gəlir
yatır
oynayır

9. Прочитайте и сравните.

Запомните:

Salam, uşaqlar. – Здравствуйте, дети.

10. Повторите усвоенные буквы и слова.

§23. Ü ü / U u

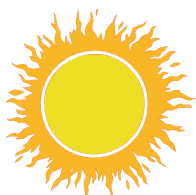
mü - əl - lim, yax - şı, da - nı - şır, üs - tün - də

1. Произнесите звук [ü] вместе с учителем и потом пишите букву “Üü”.

2*. Назовите изображённые на картинках предметы на азербайджанском языке.

3

◆ С помощью учителя определите количество и место звука [ü] в этих словах.

3. Произнесите сначала с учителем, а затем прочитайте слоги. Будьте внимательны в произношении звука [ü]. Есть ли этот звук в русском языке?

[üz], [mü], [zü], [kü], [gün], [büz], [süz], [bük], [yüd], [düy], [tü], [zük], [sün], [gü], [züm], [yük], [tül], [düz], [düş], [gül], [şü], [süd]

◆ Как вы думаете, можно ли считать слоги, выделенные синим цветом также словами? Постарайтесь узнать значение незнакомых слов.

4. Найдите и назовите слова, которые начинаются со звука [ü] и в которых есть этот звук.

5. Составьте с данными словами предложения.

toyuq, xoruz, qara, təmiz, danışır, xala, futbol, axşam, sonra, siz

6. Прочитайте и переведите.

Bu, Samir müəllimdir. O, məktəbdədir. Samir müəllim sinfə gəlir. Bu, bizim sinfidir. Sınıf təmizdir. Stollar, stullar da təmizdir. Kitablar, dəftərlər, qələmlər stolların üstündədir.

Saat səkkizdir. Zəng olur. Ana dili dərsi başlanır. Müəllim uşaqlarla salamlaşır. Uşaqlar otururlar. Onlar kitaba baxırlar. Müəllim kitabdan oxuyur. Müəllimdən sonra Ülkər oxuyur. Ülkər dərsi yaxşı oxuyur. Gülər, Dürre, Gündüz də kitabdan yaxşı oxuyurlar.

Müəllim dəftərlərə qırmızı qələmlə “Ü ü” yazır. Uşaqlar da dəftərlərində “Ü ü” yazırlar.

Müəllim Günayın dəftərinə baxır. Günay yaxşı yazır. Dürre, Gündüz, Ülkər də təmiz yazırlar.

Saat birdir. Günay qardaşı ilə məktəbdən qayıdır.

Словарь:

salamlaşır – здороваются

səkkiz – восемь

? По содержанию текста составьте 5 вопросов.

Запомните:

Zəngdir. Dərs başlanır.

Звонок. Начинается урок.

7*. Составьте маленький текст по картинке и напишите. Подберите имена для девочек – *Ülkər, Güney* и др.

8. Посмотрите на картинки, обратите внимание на то, как сгруппированы слова.

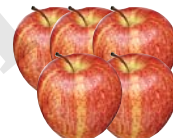
ütü

ütülər

alma

almalar

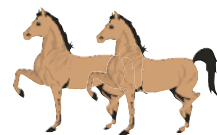
düymə

düymələr

at

atlar

9. Закончите предложения. Спишите.

- 1) Sən Solmaz nənə ilə kəndə gəlir.. .
- 2) Sən Gülnarla otaqda oynayır.. .
- 3) Sən mənə iki dəftər gətirir.. .
- 4) Siz Bakıda yaşayır.. .
- 5) Nərgiz, sən orada oturur.. ?
- 6) Fərid, sən indi yaxşı oxuyur.. .
- 7) Əzəmət, siz kənddən gəlir.. ?

§ 24. С с / С с

ba - cı, ba - la - ca, i - kin - ci, din - cə - lir

1. Произнесите звук [c] вместе с учителем и потом пишите букву “Сс”.

2*. Знаете ли вы названия изображённых на картинках предметов на азербайджанском языке?

♦ С помощью учителя определите количество и место звука [c] в этих словах.

3. Произнесите сначала с учителем, затем самостоятельно. Будьте внимательны в произношении звука [c]. Есть ли этот звук в русском языке?

[cü], [cə], [ci], [əc], [ac], [ca], [uc], [cir], [ciz], [cib], [tac], [sac], [təc], [cid], [cəl], [kəc], [bac], [cər], [co], [can], [car], [cır], [cəld]

♦ Найдите среди этих слогов слоги, которые являются также и словами.

4. Назовите слова, которые начинаются со звука [c] и в которых есть этот звук.

5. Прочитайте и переведите.

Cəmilə balacadır. O, Gəncədə yaşayır. Cəmilə ikinci sinifdə oxuyur. O, yaxşı oxuyur. Cəmilə sinifdə birincidir.

Cəmilənin qardaşı Nicat da balacadır. O, nənəsinin yanındadır. Nicat birinci sinifdə oxuyur. O, dərslərini yaxşı oxuyur, yaxşı yazır.

İndi yay tətilidir. Cəmilə ata-anası ilə kənddədir. Onlar burada dincəliirlər. Cəmilə qardaşı Nicat, balaca bacısı Aytac-la oynayır. Cəmilə gündə iki saat kitab oxuyur. Cəmilənin qardaşı Nicat isə yazı yazır.

Uşaqlar kənddə bizə də gəlirlər. Biz onlarla oynayırıq, dincəlirik.

❓ По содержанию текста составьте 5 вопросов.

Пословица:

*Müəllim ikinci valideyndir.
Почитай учителя как родителя.*

6. Посмотрите на картинку. Составьте предложение на основе увиденного. Используйте имена, в составе которых есть звук [с].

7*. Прочитайте по ролям.

Aytac: – Salam, Fidan.

Fidan: – Salam, Aytaç.

Aytac: – Fidan, bu kimdir?

Fidan: – Aytaç, bu, mənim balaca qardaşımdır.

Aytac: – Qardaşının adı nədir?

Fidan: – Onun adı Cəfərdir. Yaxşı addır?

Aytac: – Əlbəttə, yaxşı addır. Fidan, tanış ol, bu isə mənim bacımdır. Onun adı Qumrudur.

Fidan: – Aytaç, siz burada dincəlirsiniz?

Aytac: – Bəli, ata-anam da buradadır. Biz bu axşam Gəncəyə qayıdırıq. Siz necə, qayıdırsınız?

Fidan: – Yox, Aytaç, biz iyulda gələcəyik. Sizə yaxşı yol!

Aytac: – Salamət qalın!

Словарь:

tanıyırsan – знаешь

gələcəyik – придём

yaxşı yol – счастливого пути

salamət qalın – счастливо оставаться

8. Повторите усвоенные буквы и слова. Подготовьтесь писать диктант.

9. Составьте предложения со словами *balaca, üstündə, axşam, bacı, əzbərləyin, yuyur, müəllim, lələ*.

Запомните:

Tanış olun. – Познакомьтесь.

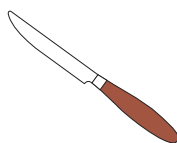
Tanış olaq. – Познакомимся.

§25. Ç ç / C c

üç, çox (çox - lu), çay, i - çir, şə - kil, rəng - lə - yir, çə - kir

1. Произнесите звук [ç] вместе с учителем и потом пишите букву “Çç”.

2*. Можете ли вы назвать изображённые на картинках предметы?

♦ Определите количество и место звук [ç] в этих словах.

3. Произнесите сначала с учителем, а затем прочитайте слоги. Найдите среди этих слогов слоги, которые являются также и словами.

[çi], [ça], [ço], [çu], [çü], [çı], [aç], [iç], [üç], [uç], [çay], [çək], [çıq], [çal], [çox], [saç], [qaç], [qıç], [çat], [çil], [çaq], [çix], [çim], [çin]

4. Назовите слова, которые начинаются со звука [ç] и в которых есть этот звук.

5*. Напишите названия предметов, которые вы видите на картинках к упражнению №2. Какие слова вы не смогли написать? Подумайте почему?

6*. Составьте маленький текст по картинке и напишите. Постарайтесь использовать слова, в которых есть звук [ç]. Дайте имена мальчикам.

7. Прочитайте и переведите.

Bacım balacadır. Onun adı Çinarədir. Çinarə ikinci sinifdə oxuyur. O, əlaçıdır. Çinarə yaxşı şəkillər də çəkir.

Bu gün atam çoxlu karandaş aldı. Karandaşlar qırmızı, qara, yaşıldır. Mən isə albom aldım. Biz karandaşları və albomları Çinarəyə gətirdik.

İndi saat üçdür. Biz çay içirik. Çinarə şəkil çəkir. O, iki at şəkli çəkir, sonra atları rəngləyir.

Bu, Qıratdır. Çinarə onu qırmızı karandaşla rəngləyir.

Bu isə Düratdır. Çinarə Düratı qara karandaşla rənglədi.

Stolun üstündə şəkil çoxdur. Biz şəkillərə baxırıq.

Bu, Dədə Qorquddur. Bu, Nizami, bu isə Füzulidir. Çinarə bu şəkilləri çox yaxşı çəkib.

Словарь:

bu gün – сегодня

yaşıl – зелёный

əlaçıdır – отличник

çəkib – нарисовал(а)

? По содержанию текста составьте 5 вопросов.

Пословица:

At igitin yoldaşdır.

8. Прочитайте.

Mən
{

dincəlirəm.
rəngləyirəm.
şəkil çəkirəm.

Biz
{

dincəlirik.
rəngləyirik.
şəkil çəkirik.

Sən dincəlr**sən.**
rəngləyir**sən.**
şəkil çəkir**sən.**

Siz dincəlr**siniz.**
rəngləyir**siniz.**
şəkil çəkir**siniz.**

O dincəlir**ir.**
rəngləyir**ir.**
şəkil çəkir**ir.**

Onlar dincəlir**lər.**
rəngləyir**lər.**
şəkil çəkir**lər.**

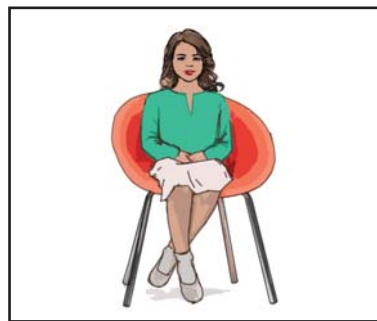
9. Посмотрите на картинки и закончите предложения.

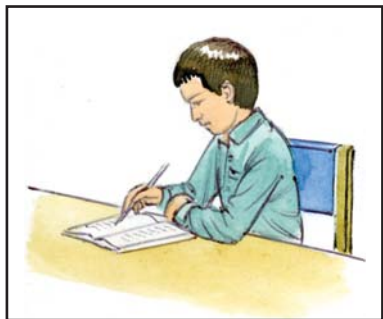
Zümrüd -- .

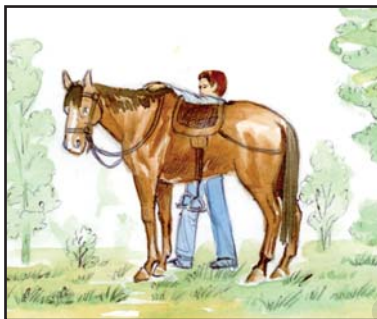
Zümrüd -- .

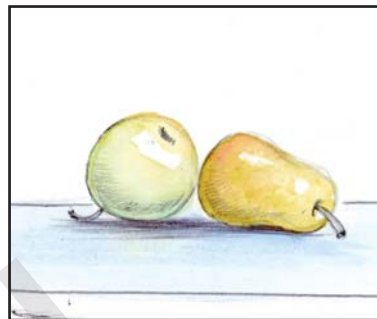
Zümrüd -- .

Orxan -- .

Orxan -- .

Alma, armud -- .

Запомните:

Sənin adın nədir? – Как тебя зовут?

Sizin adınız nədir? – Как вас зовут?

10. Ответьте на вопросы.

- Sənin adın nədir?
- Sənin atanın adı nədir?
- Sənin bacının adı nədir?
- Sənin qardaşının adı nədir?
- Sizin müəlliminizin adı nədir?
- Sənin xalanın, dayının, əminin adı nədir?

§26. E e / Э е

beş, tez, ge - dir, ye - yir, ge - yi - nir

1. Произнесите звук [e] вместе с учителем и потом пишите букву “Ee”.

2*. Можете ли вы назвать изображённые на картинках предметы?

♦ С помощью учителя определите количество и место звука [e] в этих словах.

3. Произнесите сначала с учителем, а затем прочитайте слоги. Правильно произносите звук [e].

[el], [et], [te], [le], [ke], [beş], [bel], [en], [sel], [de], [çe], [tez], [ge], [keç], [seç], [ye], [re], [me], [tel], [yel], [yer]

♦ Найдите среди этих слогов слоги, которые являются также и словами. Постарайтесь уточнить значение тех слов, которые вам не знакомы.

4. Назовите слова, которые начинаются со звука [e] и в которых есть этот звук.

5. Посмотрите на картинки к упражнению №2. Какие слова вы сможете написать? Подумайте, почему вы не смогли написать остальные слова?

6. Прочитайте и переведите.

Saat ikidir. Elxan telefonla danışır. O, Elşənlə danışır. Elxan deyir:

– Elşən, indi saat ikidir. Tez geyin, məktəbə gəl. Biz saat üçdə ekskursiyaya gedirik. Yeganə müəllim də bizimlə gedir.

Elxan əllərini yuyur, yemək yeyir. Sonra o geyinir. Elxan təzə kostyumunu geyinir. Onun kostyumu qaradır.

Elxan məktəbə Şəbnəmlə gedir. Şəbnəm Elxanın bacısıdır. O, baladır. Elxanla Şəbnəm avtobusla gedirlər.

Bura məktəbdir. Saat üçdür. Uşaqlar məktəbdədirlər. Elçin müəlim də buradadır. Elşənə Aytac da gəlirlər. Aytac balaca qardaşını da gətirir. Onun adı Elmandır. Elman üçüncü sinifdə oxuyur. Aytac deyir: – Uşaqlar, tanış olun, bu mənim qardaşım Elmandır. Elman da bizimlə gedir. Elman yaxşı şəkillər çəkir.

Maşın gəlir. Uşaqlar gedirlər.

7. Ответьте на вопросы к тексту.

1. Elxan kimlə danışır?
2. Elxan Elşənə nə deyir?
3. Saat neçədir?
4. Elxan məktəbə kimlə gedir?
5. Uşaqlar məktəbə nə ilə gedirlər?
6. Aytacın qardaşının adı nədir?
7. Aytacın qardaşı neçənci sinifdə oxuyur?

Словарь:

neçə? – сколько?

neçənci? – который?

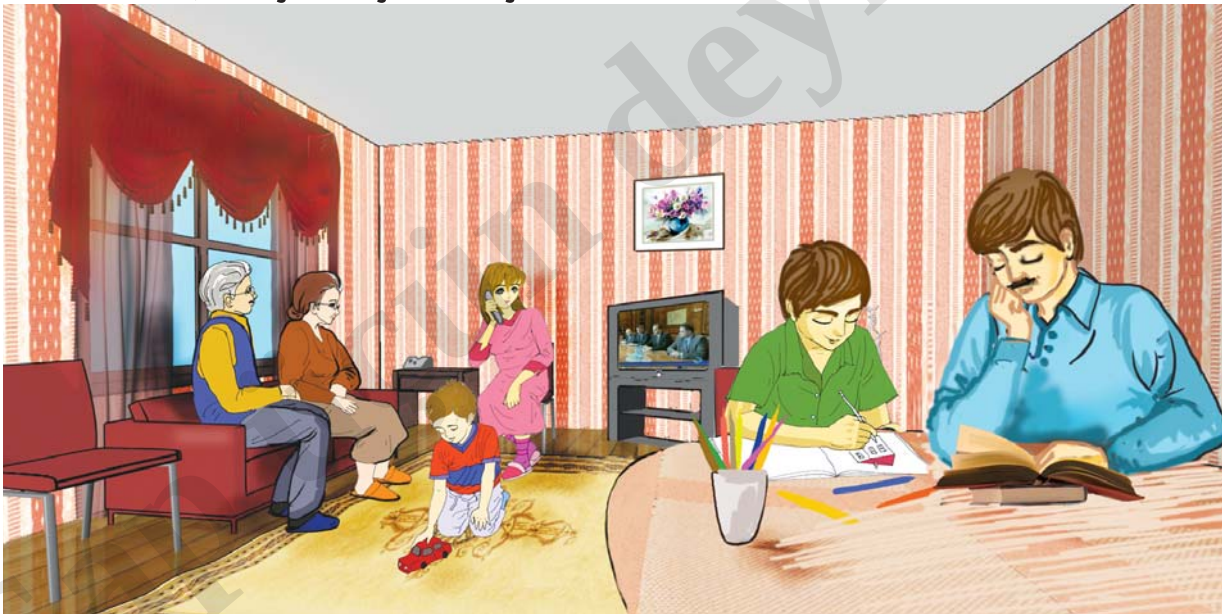
nə edir? – что делает?

kimlə? – с кем ?

Запомните:

Saat neçədir? – Который час?

8*. Составьте рассказ по картинке. Используйте при составлении рассказа вопросы: Ata nə edir? Bəs ana nə edir? Ana kim ilə danışır? Elçin nə edir? O, nə şəkli çəkir? Şəkil necədir?

9. Закончите.

Şəkil
 burada ..
 orada..
 stolun üstündə..
 şkafda..

Bu,
 əmi.. ?
 dayı.. ?
 xala.. ?
 kim.. ?

Onlar
 sinifdə..
 otaqda..
 dərstdə..
 parkda..

Bu,
 qara.. ?
 nə.. ?
 yaxşı.. ?
 necə.. ?

10. Составьте предложения со словами *qardaş, uşaqlar, yaxşı, təmiz, qırmızı, qara, yaşıl*.

11. Отгадайте загадку:

Yemir, içmir,
Gecə-gündüz işləyir.

§27. V v / Vv

ev, var, və - tən, və, se - vir - lər, bi - lir

1. Произнесите звук [v] вместе с учителем и потом пишите букву “Vv”.

2*. Сможете ли вы назвать изображённые на картинках предметы?

♦ Определите количество и место звука [v] в этих словах.

3. Произнесите сначала с учителем, а затем прочитайте слоги. Постарайтесь определить значение слогов, которые являются также и словами.

[əv], [ev], [ov], [var], [vur], [vat], [ver], [val], [vaxt], [və], [vi],
 [vol], [vü], [vən], [van], [ved], [lov], [rov], [dov], [sev], [div], [qov]

4. Назовите слова, которые начинаются со звука [v] и в которых есть этот звук.

5*. Составьте рассказ по картинке. В предложениях используйте слова, в которых есть звук [v], а также имена *Vasif, Vaqif, Vidadı, Xavər*.

6. Прочитайте и переведите с помощью словаря.

Bura İvanovka kəndidir. Burada çoxlu evlər, iki məktəb var. Kənddə balaca bir stadion da var. Uşaqlar dərstdən sonra burada futbol oynayırlar.

Bu kənddə azərbaycanlılar və ruslar yaşayırlar. Kənd İsmayılı rayonundadır. Valeri və Oksana, Sona və Gündüz bu kənddə yaşayırlar. Valeri ilə Oksana rusdurlar. Sona və Gündüz isə azərbaycanlıdırlar. Bu uşaqlar bir məktəbdə oxuyurlar. Oksana Valerinin bacısıdır. O, ikinci sinifdə oxuyur. Oksana yaxşı oxuyur. O, əlaçıdır, dərslərindən “5” alır. Oksana Azərbaycan dilində təmiz danışır. Valeri də Azərbaycan dilini yaxşı bilir. Onlar Azərbaycan dilini çox sevirlər. Oksana və Valeri Gündüz və Sona ilə dostluq edirlər. Onlar dostları ilə azərbaycanca danışirlar. Uşaqlar Azərbaycan dilində çoxlu şeir də bilirlər.

Valeri və Oksana deyirlər:

– Azərbaycan bizim vətənimizdir. Biz vətənimizi çox sevirik.

Словарь:

dost – друг

dostluq edirlər – дружат

əlaçı – отличник

şeir – стихотворение

? По содержанию текста составьте 5 вопросов.

Пословица:

Min dost – azdır, bir düşmən – çoxdur.
Тысяча друзей – мало, один враг – много.

7. Переведите на азербайджанский язык.

1. Валида ханум живёт в Евлахе. Её дочь Вусаля хорошо учится. Вусаля очень любит свою родину и свой язык.

2. Севиль ест котлеты. Она очень любит котлеты и колбасу. Она покупает для младшей сестры конфеты. Её сестра очень любит конфеты и торт.

8. Прочитайте. Выучите наизусть.

LAYLA

Laylay beşiyim, laylay,
Evim - eşiym, laylay.
Sən get şirin yuxuya,
Çəkim keşiyin, laylay.
Balam layla, a layla,
Gülüm layla, a layla.

Layla dedim yatasan,
Qızılıgülə batasan.
Qızıl gülün içində
Şirin yuxu tapasan.
Balam layla, a layla,
Gülüm layla, a layla.

Словарь:

layla – колыбельная

beşik – колыбель

sən get şirin yuxuya – спокойной ночи

çəkim keşiyin – посмотрю за тобой

Запомните:

Sən cavab ver. – Ты ответь.

9. Посмотрите на картинку и ответьте на вопросы.

1. Otaqda neçə stul var?
2. Otaqda divan varmı?
3. Stolun üstündə nə var?
4. Otaqda televizor varmı?
5. Burada telefon da varmı?

6. Otaqda kim var?
7. Ata nə edir?
8. Televizor stolun üstündədir?
9. Otaqda neçə şkaflar var?
10. Portret kimindir?

10. Прочитайте диалог по ролям.

Ə: – Salam, Vüqar.

V: – Salam, Əzəmət, necəsən?

Ə: – Yaxşıyam, Vüqar, sən necəsən?

V: – Mən də yaxşıyam.

Ə: – Evdən gəlirsən?

V: – Bəli, evdən gəlirəm. Məktəbə gedirəm.

Ə: – Vüqar, evdə kim var? Vəqif evdədir?

V: – Evdədir. Babək də, Fərid də bizdədirlər. Onlar bayraq şəkli çəkirlər.

Ə: – Yaxşı, Vüqar, mən də sizə gedirəm. Sən də tez qayıt. Tramvayla gedirsən?

V: – Yox, Əzəmət, avtobusla gedirəm. Avtobus tez gedir. Sən get, mən də iki saatdan sonra qayıdıram.

§ 28. Ö ö / Ө ө

dörd, bö - yük, gö - zəl, ve - rir, ki - tab - xa - na

1. Произнесите звук [ö] вместе с учителем и потом пишите букву “Öö”.

2*. Назовите предметы, которые вы видите на картинках.

4

◆ Определите количество и место звука [ö] в тех же словах.

3. Назовите слова, которые в составе есть звук [ö].

4. Сначала с учителем, затем самостоятельно прочитайте несколько раз. Правильно произнесите звук [ö]. Есть ли этот звук в русском языке?

[öt], [ön], [ös], [öc], [öl], [öz], [ör], [tö], [sö], [zö], [söz], [döz], [göz], [sön], [dön], [gön], [növ], [löv], [zön], [göl], [köz], [köy], [döy], [dörd]

◆ Найдите среди этих слогов слоги, которые являются также и словами.

5. Прочитайте и переведите.

Bizim məktəbimiz böyük və gözəldir. Məktəbimizdə çoxlu sinif otaqları, böyük bir kitabxana var. Kitabxana dörd otaqdan ibarətdir. Birinci otaq balacadır. Orada iki şkafl, iki stol, bir televizor var. Kitabxanaçı Könül xala bu otaqda oturur. O, burada uşaqlara kitab verir. Uşaqlar Könül xalanı çox sevirilər. O da uşaqları çox sevir.

Saat dördür. Rövşən və Ömər kitabxanaya gəlirlər. Onlar Könül xalaya salam verirlər. Rövşən dörd kitab, Ömər isə üç kitab götürür. Rövşən və qardaşı Ömər kitabları çox sevirilər.

İkinci otaqda dörd şkafl, dörd stol, çoxlu stullar var. Üçüncü və dördüncü otaqlar da böyükdür. Bu otaqlarda çoxlu şkaflar var. Şkaflarda kitablar saxlanılır. Bunlar dərs kitablarıdır. Sentyabrda kitabxanaçı bu kitabları uşaqlara verir. Kitabxanaçı deyir:

– Uşaqlar, kitabları yaxşı saxlayın! Onları sizdən sonra bacı və qardaşlarınız oxuyacaq.

Словарь:

ibarətdir – состоит из

kitabxanaçı – библиотекарь

saxlanılır – хранится

deyir – говорит

6. Ответьте на вопросы к тексту.

1. Məktəbiniz necədir?
3. Kitabxanada neçə otaq var?
4. Kitabxanaçının adı nədir?
5. Birinci otaqda nə var?
6. Uşaqlar bu otaqda nə edirlər?
7. Üçüncü və dördüncü otaqlar necədir?
8. Kitabxanaçı uşaqlara nə deyir?

Словарь:

necədir? – какой?

Пословица:

*Çox oxuyan çox bilər.
Кто много читает, тот много знает.*

7. Переведите.

İndi gəlir, axşam gedir, sonra yeyir, tez oturur, indi gətirir, dərslərini oxuyur, əzbərləyir, kənddə dincəlir, yaxşı və təmiz yazır, televiziya baxırsan, tez gəlirik, çoxlu yeyirsiniz, tez geyinirəm, axşam qayıdırəm, təmiz geyinirik, atlara baxırıq, evə gedirsiniz.

Запомните:

Kitabları qoruyun. – Берегите книги.

8*. Составьте маленький текст по картинке и напишите. Постарайтесь использовать слова, в которых есть звук [ö].

9. Прочитайте, вставляя вместо точек данные слова, затем переведите.

1) Uşaqlar stadiona ... oynayırlar. 2) Onlar saat dördə ... gedirlər. 3) Gəncə ... vətənidir. 4) Rövnərin bacısı ikinci ... oxuyur. 5) Ömər ... avtobusla Bakıya gedir. 6) Ülvi ... geyinir və gedir. 7) Atam mənə ..., ... karandaşlar aldı.

Sözlər: teatr, Nizaminin, futbol, axşam, sinif, tez, qırmızı, qara

10*. Выучите стихотворение наизусть.

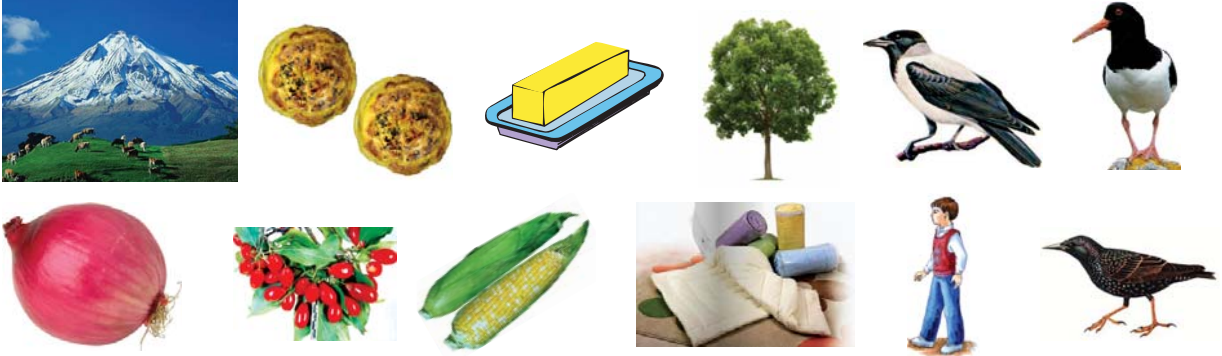
Əzizim, vətən yaxşı,
Geyməyə kətan yaxşı.
Gəzməyə qərrib ölkə,
Ölməyə vətən yaxşı.

§29. Ğ ğ / Ğ ğ

baş, bo - ğaz, xəş - tə, ağ - rı - yır, ağ - la - yır, bağ - ça, meyvə

1. Произнесите звук [ğ] вместе с учителем и потом пишите букву “Ğğ”.

2*. Внимательно посмотрите на картинки. Назовите слова, в составе которых есть звук [ğ].

◆ Определите количество и место звука [ğ] в найденных словах.

3. Произнесите с учителем. Есть ли звук [ğ] в русском языке?

[ağ], [oğ], [ğa], [ğı], [ğu], [ğın], [ğun], [sağ], [bağ], [dağ], [boğ], [yağ], [ğır], [yığ], [zağ], [ğal], [ğac], [çağ], [ğul], [ğıl], [ğan]

◆ Найдите среди этих слогов слоги, которые являются также и словами.

4*. Найдите слова со звуком [ğ]. Подумайте, сможете ли вы назвать слова, начинающиеся с этого звука?

5. Прочитайте.

Suğra Toğrulun bacısıdır. Onun dörd yaşı var. Suğra bağ-çaya gedir. Bağçada Suğranı çox sevirlər. Burada onun çoxlu dostları var. Suğra da dostlarını, müəllimlərini çox sevir.

Bu gün Suğra evdədir. O, xəş-tədir. Suğranın boğazı ağrıyır. Suğra yataqdadır. Anası Təranə xala Suğraya qulluq edir. Ona tez-tez çay, meyvə verir. İndi Suğranın qızdırması var. Onun

başı da ağrıyır. Suğra yatır. Təranə xala onun yanında oturur, başını sığallayır. Suğra yuxuda danışır:

– Ana, düzdür, sən mənə dondurma alacaqsan? Axı mən dondurmanı çox sevirəm. Mən tezliklə sağalacağam.

Təranə xala gülümsünür. O, Suğranın başını sığallayır:

– Əlbəttə, alacağam, gözəl qızım. Sən tez sağal, sənə dondurma da, gəlincik də alacağam.

Suğra yuxuda gülümsünür.

Словарь:

yataqdadır – в постели

qulluq edir – ухаживает

qızdırma – температура

başını sığallayır – гладит по голове

❓ По содержанию текста составьте 5 вопросов.

Запомните:

Bağışlayın. – Извините.

Sağ ol. Sağ olun. – До свидания.

6*. Прочитайте. Знакомы ли вам эти имена? Составьте предложения с этими именами.

Koroğlu, Çənlibel, Qırat, Misri qılnc, Qaçaq Nəbi, Bozat, Aynalı.

7*. Составьте маленький текст по картинке и напишите. Постарайтесь использовать слова со звуком [ğ].

8. Составьте предложения с несколькими словами по выбору.

rəngləyir, üstündə, şəkil çəkir, danışır, meyvə, kitabxana, verir, gedir, yeyir, sonra, qayıdır, bağça, yatır.

9. Ответьте на вопросы.

1. Sənin adın nədir?
2. Sənin neçə yaşın var?
3. Sizin evinizdə televizor, telefon varmı?
4. Sənin atan müəllimdir?
5. Sən saat neçədə məktəbə gedirsən?
6. Sənin bacın saat neçədə bağçadan gəlir?
7. Sənin balaca qardaşın bağçaya kimlə gedir?
8. Sənin bacın (qardaşın) bağçada ağlayır?
9. Sən rus dilini bilirsən?
10. Sən dərslərini necə oxuyursan?

10. Прочитайте.

Mənim $\begin{array}{c} \diagup \quad \diagdown \\ \text{başım, dişim} \\ \diagdown \quad \diagup \\ \text{boğazım} \end{array}$ $\begin{array}{c} \diagup \quad \diagdown \\ \text{ağrıyır.} \end{array}$

Sənin $\begin{array}{c} \diagup \quad \diagdown \\ \text{başın, dişin} \\ \diagdown \quad \diagup \\ \text{boğazın} \end{array}$ $\begin{array}{c} \diagup \quad \diagdown \\ \text{ağrıyır.} \end{array}$

Onun $\begin{array}{c} \diagup \quad \diagdown \\ \text{başı, dişi} \\ \diagdown \quad \diagup \\ \text{boğazı} \end{array}$ $\begin{array}{c} \diagup \quad \diagdown \\ \text{ağrıyır.} \end{array}$

11. Выучите стихотворение наизусть.

KUKLA

Ay uzunsaç, qaragöz,
Ağıllı kuklam mənim.
Gəl “əlifba” oxuyaq,
Sən şagird ol, mən müəllim.
Bir de görüm: “A”,
Ay gözəl kukla,
Yoxsa səninlə
Danışmaram a...

C. Məmmədov

Словарь:

qaragöz – черноглазая
uzunsaç – длинноволосая

ağıllı – умная
yoxsa – или

12. Отгадайте загадку:

Çağırdım bərkdən,
Səs gəldi kənddən.
Ağzı sümükdən,
Saqqalı ətdən.

Словарь:

çağıрмаq – позвать
sümük – кость
saqqal – борода
ağız – рот

§30. H h / Hh

ha - mı, hə - yət, ha - zır - la - şı - rıq, hün - dür, şə - hər,
sə - hər, da - yan - dıq, qo - yu - ruq

1. Произнесите звук [h] вместе с учителем и потом пишите букву “Hh”.

2*. Сможете ли вы назвать изображённые на картинках предметы?

◆ Определите количество и место звука [h] в этих словах.

3. Произнесите сначала с учителем, а затем прочитайте слоги. Правильно произнесите звук [h]. Есть ли этот звук в русском языке?

[ha], [hə], [hü], [hö], [ah], [oh], [hey], [hər], [heç], [hör], [neh],
[cöh], [şah], [hin], [hid], [mah], [təh], [həc], [möh], [töh], [himn]

4. Назовите слова, которые начинаются со звука [h] и в составе которых есть этот звук.

5. Посмотрите на картинку и составьте рассказ на тему «**Bakı – 19 yanvar gecəsi**». Используйте слова *hücum, qanlı yanvar, qaniçən ordu, dəhşətli silah*.

6. Прочитайте текст “**And yerimiz**”.

Bu gün yanvarın 18-dir. Biz Şəhidlər xiyabanına getməyə hazırlaşırıq. Artıq saat dördüdür. Hamı məktəbin həyətinədir. Biz avtobusla gedirik. Həcər müəllimə də bizimlə gedir. Hamının əlində qırmızı qərənfillər var.

Bura Şəhidlər xiyabanıdır. Buradan bütün şəhər görünür.

Bu gün Şəhidlər xiyabanında çoxlu uşaq var. Həsən, İlahə, Səbuhi, Sübhan, Həlimə, Mehdi də buradadır.

İndi xiyabandan bağça uşaqları keçirlər. Onları buraya müəllimləri və ata-anaları gətiriblər. Bu balaca uşaqların da əllərində qırmızı qərənfillər var.

Biz: “Allah sizə rəhmət eləsin, Şəhidlər!”, – deyib xiyabana daxil oluruq. Hamı kədərlidir. Biz ehtiramla məzarların önündən keçirik. Qırmızı qərənfilləri şəhidlərin məzarı üzərinə qoyuruq. İlqar və Larisanın məzarları önündə hamımız dayanırıq. Mən qırmızı qərənfilləri İlqar və Larisanın məzarları üzərinə qoyuram.

Saat altıda biz Şəhidlər xiyabanından qayıdırıq.

Словарь:

bütün – все

keçirlər – проходят

daxil oluruq – входим

görünür – виднеется

məzarların önündə – на могилах

kədərli – печальный

Пословица:

İgid ölər, adı qalar. – Богатырь умрёт, имя его останется.

7. Ответьте на вопросы.

1. Uşaqlar hara hazırlaşırlar?
2. Uşaqlar Şəhidlər xiyabanına kimlə gedirlər?
3. Uşaqların əllərində nə var?
4. Şəhidlər xiyabanı harada yerləşir?
5. İndi xiyabandan kimlər keçir?
6. Uşaqlar xiyabanda nə edirlər?
7. Uşaqlar kimlərin məzarı önündə dayanırlar?
8. Uşaqlar qırmızı qərənfilləri hara qoyurlar?

Словарь:

hara? – куда?

harada? – где?

8. Проверьте себя и запишите правильный вариант.

dör.. (d, t), dəf..ər (d, t), mək..əb (d, t), armu..(d, t), qız..ar (d, l), uşa..(q, x), üs..ündə (t, d), xəş..ə (t, d), rəngl..yir (i, ə), ağıl.. yır (a, ı), yaş.. yır (a, ı) oyn..yır (u, a), əzbərl.. yir (ə, i).

9. Выучите наизусть.

DURNALAR

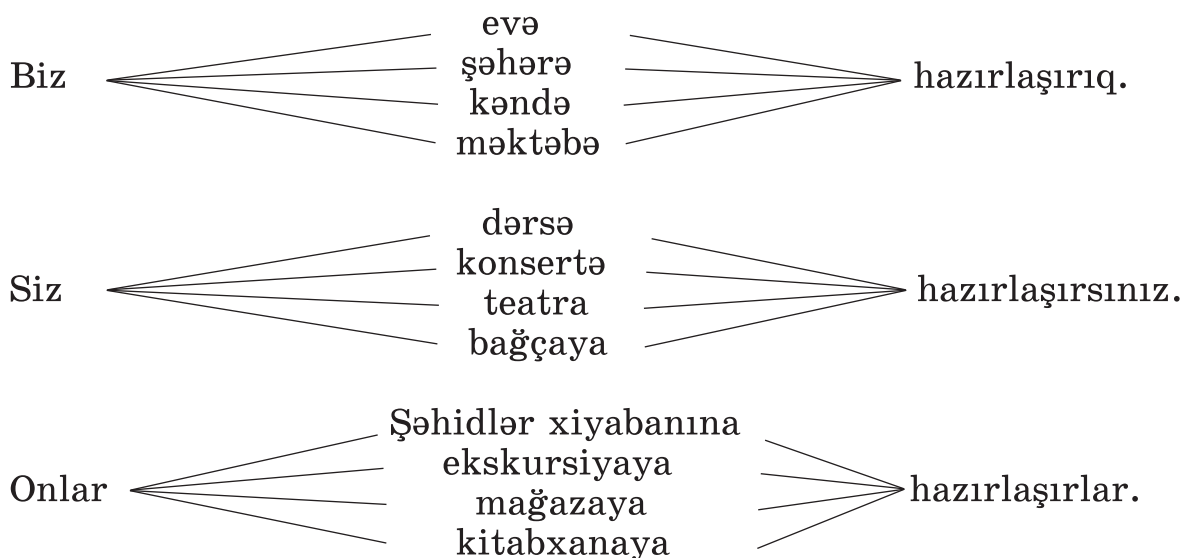
Durnalar, ay durnalar,
Ötürsüz diyar-diyar.
Deyə biləsiniz, bəlkə,
Yaxşıdır hansı ölkə?
Durnalar cavab verdi:
– Vətən ən gözəl yerd.

Soltan Abbas

10. Закончите и переведите предложения.

1) Uşaqlar.. əllərində qırmızı qərənfillər var. 2) Həcər qərənfillər.. qırmızı karandaşla rənglədi. 3) Məktəb.. həyəti böyükdür. 4) Bacım kitablar.. stolun üstünə qoyur. 5) Qızlar konsert.. qayıdırlar. 6) Aysel bağça.. hazırlaşır. 7) Hamı məktəbin həyətin.. dayanır.

11. Прочитайте и переведите.

12. Найдите и выучите наизусть стихотворения, посвященные общенациональному лидеру Гейдару Алиеву. Расскажите о нём.

§31. P p / Pp

pal - tar, pa - paq, pax - la - va, bay - ram, bi - şı - rir,
so - yu - nur, qa - pı

1. Произнесите звук [p] и потом напишите букву "Pp".

2*. Сможете ли вы назвать изображённые на картинках предметы на азербайджанском языке?

◆ Определите количество и место звука [p] в найденных словах.

3. Произнесите сначала с учителем, а затем прочитайте слоги.

[pe], [pə], [püs], [əp], [pi], [ip], [öp], [sap], [pal], [pax], [pız], [çöp], [pen], [pin], [plov], [plaş], [qrup], [turp], [pas], [pən], [proq], [tap]

♦ Как вы думаете, можно ли считать слоги, выделенные синим цветом также словами? Есть ли среди них слова, которые вы не знаете?

4. Назовите слова, которые начинаются со звука [p] и в составе которых есть этот звук.

5*. Посмотрите на картинку и составьте предложения. Используйте в предложениях слова *Novruz bayramı, tonqal, horramtaq*.

6. Прочитайте и переведите текст “Əziz bayramımız”.

Bu gün axır çərşənbədir. Üç gündən sonra bayramdır – Novruz bayramı! Novruz Azərbaycan xalqının ən əziz bayramıdır. Bu bayramda hamı sevinir, şadlanır.

Saat birdir. Pərvanə ilə Püstə məktəbdən qayıdırlar. Şəfəq xala qapını açır. Onlar evə daxil olurlar. Qızlar paltolarını və papaqlarını soyunurlar. Sonra paltarlarını dəyişirlər, əllərini yuyurlar.

Pərvanə tez mətbəxə keçir. Şəfəq xala buradadır. O, paxlava bişirir. Pərvanə anasına kömək edir.

Püstə xonçanı düzəldir. O, xonçaya şəkərbura, qoğal, çoxlu konfet, qoz, fındıq qoyur. Sonra isə səmənini xonçanın ortasına yerləşdirir.

Qızlar deyirlər: “Ana, bayramın mübarək!”. Ana qızları öpür.

Saat beşdir. Paxlava artıq hazırdır. Püstə xonçaya paxlava da qoyur. Hamı bayram paltarını geyinir. Zəng çalınır. Püstə qapını açır. Əhməd dayı gəlir. Onun əlində bayram şamları var. Püstə çox sevinir. O, şamları tez xonçaya qoyur.

Axşamdır. Hamı bayrama hazırdır. Onlar həvəslə bayram süfrəsinə oturlar və bayram edirlər.

Qapı döyülür. Püstə qapını açır. Uşaqlar papaq atırlar. Şəfəq xala papaqlara bayram payı qoyur. Püstə papaqları qapının ağzına qoyur və qapını örtür.

Словарь:

döyülür – здесь: стучат

dəyişirlər – меняют

mətbəx – кухня

kömək edir – помогает

şadlanır – веселится

bəzəyir – украшает

axır çərşənbə – последний вторник

həvəslə – с удовольствием, охотно

yerləşdirmək – вставить, вставлять

əziz – дорогой

bayram süfrəsi – праздничный стол

sevinir – радуется

7. Ответьте на вопросы.

1. Novruz bayramı haqqında nə bilirsiniz?
2. Novruz bayramına necə hazırlaşırlar?
3. Siz də evinizdə səməni qoyursunuzmu?
4. Novruz xonçasına nə qoyursunuz?
5. Novruz bayramı nə vaxt olur?
6. Rusların hansı bayramı var?

Пословица:

Bu günün işini sabaha qoyma.

Не откладывай на завтра, то что можно сделать сегодня.

8*. Назовите на азербайджанском языке предметы одежды, которые вы знаете. Какие из них называются также на русском языке?

9*. Какие праздники помимо Новруз байрамы отмечаются в Азербайджане? Какие праздники отмечаются в России?

Запомните:

Bayramınız mübarək! – С праздником!

10. Прочитайте по ролям. Перескажите содержание диалога.

- Salam, Nigar.
- Salam, Ülkər.
- Nigar, hara hazırlşırsan?
- Mağazaya gedirəm. Çörək, tort, çay alacağam. Sən də gedirsən?
- Yox, mən getmirəm. Anam paxlava bişirir. Mən ona kömək edəcəyəm. Xahiş edirəm, bizə də bir dənə çörək al.
- Yaxşı, Ülkər, alaram. Məndən Sona xalaya salam de.
- Deyərəm, Nigar, sağ ol.
- Sən də sağ ol.

Словарь:

xahiş edirəm – прошу

getmirəm – не иду

11. Переведите на русский язык.

1) Biz 8 Mart bayramına hazırlşıırıq. 2) Novruz bayramında hamı sevinir, şadlanır. 3) Biz Novruz bayramında kəndə gələcəyik. 4) Bayramda atam qardaşıma və mənə təzə paltar aldı. 5) Uşaqlar məktəbdə Müstəqillik Gününə hazırlşırlar. 6) Mən bayramda müəlimə bir dəstə çiçək verdim. 7) Anam ağ qərənfilləri çox sevir.

Словарь:

Müstəqillik Günü – День Независимости

ağ – белый

bir dəstə çiçək – букет цветов

12. Прочитайте стихотворение. Выучите его наизусть.

SƏMƏNİ

Ay səməni, saxla məni
İldə cücərdərəm səni.
Ayaq basdın ölkəmizə,
Bol-bol şənlik gətir bizə.
Sevincimiz başdan aşsın,
Bahar, Günəş qucaqlaşsın.

Abdulla Şaiq

Словарь:

cücərdərəm – пророщу

bahar – весна

bol-bol şənlik – много радости

saxla – сохрани

qucaqlaşsın – чтобы обнялись

ildə – каждый год

13. Составьте и запишите предложения со словами *xəstə, qoyuruq, həyat, dayanıq, hamı, ağlayır, ağrıyır, bışirir, qarı, açır*.

15. Напишите диктант, затем проверьте себя по учебнику.

Vətənimiz Azərbaycan böyük və gözəldir. Azərbaycanın paytaxtı Bakı şəhəridir. Bakı qədim və gözəl şəhərdir. Bakıda hündür evlər, gözəl küçələr, parklar, teatrlar, böyük zavodlar var. Şəhərin ən hündür yerində Şəhidlər xiyabanı yerləşir. Buradan bütün şəhər görünür.

16. Выучите стихотворение наизусть.

GƏL, BAHAR!

Gözəl bahar,
Gözəl bahar!
Darıxırıq,
Tez gəl, bahar!

Çətir-çətir
Güllər gətir.
Otaqlara
Dolsun ətir.

Sənsən əziz,
Şən nəğməmiz.
Gözləyirik
Yolunu biz.

Gözəl bahar,
Tez gəl, bahar!
Bağçamızda
Dincəl, bahar!

Teymur Elçin

Словарь:

darıxırıq – скучаем
gözləyirik – ждём

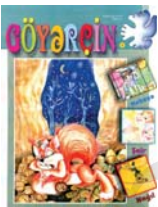
şən nəğməmiz – наша весёлая песня
ətir – аромат

§32. J j / j

na - ğıl, hərf, se - vin - di, öy - rən - di, sa - bah, qaç - dı, gö - tür - dü

1. Произнесите звук [j] и потом напишите букву “Jj”.

2*. Назовите изображённые на картинках предметы.

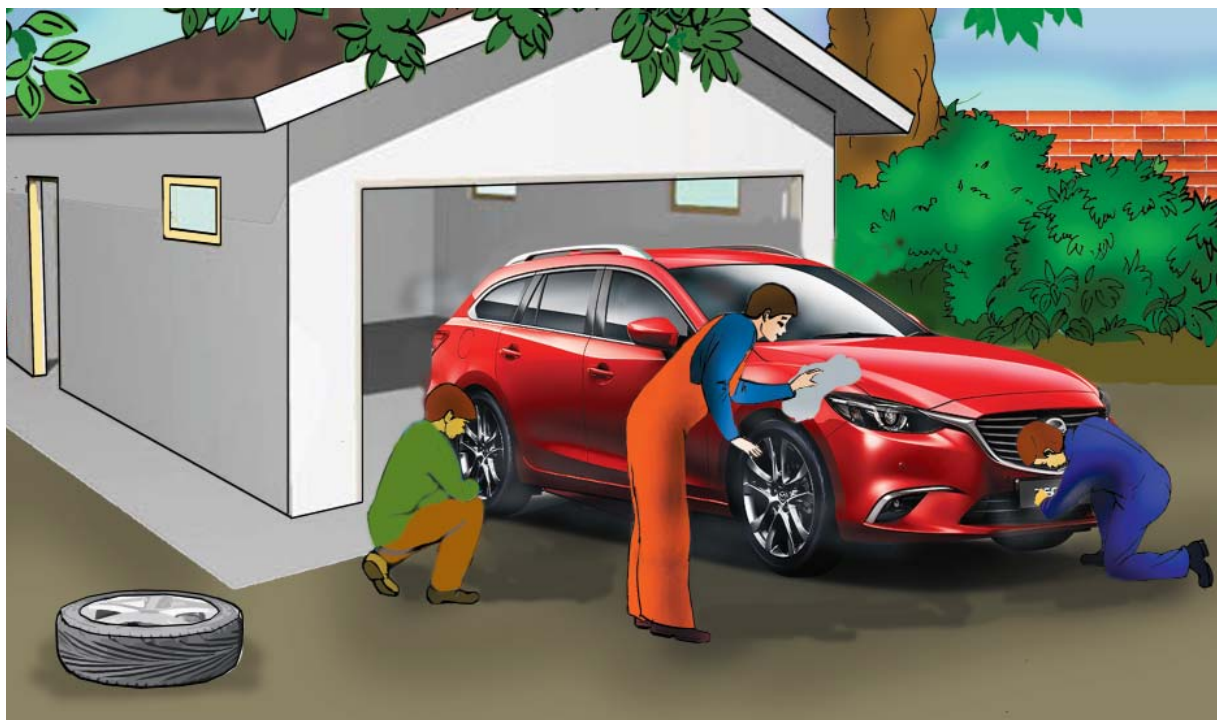

◆ Определите количество и место звука [j] в этих словах.

3. Произнесите сначала с учителем, а затем прочитайте слоги.

[ja], [je], [ji], [jar], [müj], [ju], [jan], [jur], [raj], [əj], [jı], [janr]

4. Составьте маленький текст по картинке и напишите. Используйте имена, в которых есть звук [j].

5. Прочитайте и переведите с помощью словаря.

Jalə ikinci sinifdə oxuyur. O, dərslərini yaxşı oxuyur. Həmişə “5” alır. Jalə nağılı çox sevir. Nənəsi Müjgan hər gün ona təzə nağıl danışır.

Bu gün Jalə Azərbaycan dili dərində “J j” hərfini də öyrəndi. İndi o, bütün hərfləri bilir. Jalə çox sevinirdi. Axşam Jalənin atası Əjdər əmi işdən gəldi. Jalə atasının yanına qaçdı. Dəftərini atasına göstərdi və dedi:

– Ata, bax, biz bu gün “j” hərfini də öyrəndik. İndi mən bütün hərfləri bilirəm.

Əjdər əmi çox sevindi. O, Jalənin üzündən öpdü və onu təbrik etdi.

Jalə dedi:

– Ata, mənə çoxlu kitab, jurnal al. Mən çoxlu kitab oxumaq istəyirəm. Axı mən bütün hərfləri bilirəm.

Səhər Əjdər əmi kitab mağazasına getdi. Orada kitab çox idi. Əjdər əmi “Azərbaycan nağılları” kitabını aldı. Əjdər əmi kitabı vərəqlədi. Kitab onun xoşuna gəldi. Sonra o, bir jurnal da aldı. Axşam Əjdər əmi kitabı və jurnalı Jaləyə verdi. Jalə kitaba baxdı. Tez oxudu: “Azərbaycan nağılları”. Jalə çox sevindi. Atasının üzündən öpdü.

O, kitabı götürdü, otağına qaçdı. Tez kitabı açdı. Tez-tez vərəqlədi. Kitabda çoxlu şəkillər var idi. Jalə şəkillərə baxdı, baxdı... Necə də gözəl şəkillərdir!.. Məlikməmməd, div, əjdaha, Simurq quşu, Göyçək Fatma, ovçu Pirim...

Kitabda üç nağıl vardı. Birinci nağıl “Məlikməmməd” nağılı idi. İkinci “Göyçək Fatma”, üçüncü isə “Ovçu Pirim” nağılı idi.

Jalə birinci nağılı açdı. Oxumağa başladı: Biri varmış, biri yoxmuş... Bir padşah varmış... Bu padşahın üç oğlu varmış. Padşahın balaca oğlunun adı Məlikməmməd imiş. Bu padşahın bağında bir alma ağacı varmış. Bu ağac birinci gün çiçək açarmış. İkinci gün çiçəyini tökərmiş. Üçüncü gün isə bar verərmiş. Padşah hər gün bağa gələrmiş ki, alma yesin. Amma görərmiş ki, alma yoxdur. Padşah kor-peşman evə qayıdarmış. Bir gün belə, beş gün belə...

Словарь:

həmişə – всегда

bütün – весь

işdən – с работы

vərəqlədi – перелистал

üzündən öpdü – поцеловал

oğul – сын

oxumaq istəyirəm – хочу прочитать

təbrik etdi – поздравил

göstərdi – показал

əjdaha – дракон

xoşuna gəldi – понравился

oxumağa başladı – начал читать

6. Ответьте на вопросы.

1. Jalə neçənci sinifdə oxuyur?
2. Jalə dərslərini necə oxuyur?
3. O, dərslərindən neçə alır?
4. Jalə bu gün hansı hərfi öyrəndi?
5. Jalə niyə (почему) sevinirdi?
6. Jalə axşam atasına nə dedi?
7. Əjdər əmi nə etdi?
8. Səhər Əjdər əmi hara getdi?
9. Əjdər əmi mağazadan hansı kitabları aldı?
10. Jalə kitabı aldı və nə etdi?
11. Bu kitabda neçə nağıl var idi?
12. Jalə hansı nağılı oxumağa başladı?

Пословица:

Ağıl yaşda deyil, başdadır. – Мудрость не в годах, а в голове.

7. Составьте предложения с новыми словами.

Запомните:

Qarını aç. – Открой дверь.

Qarını ört. – Закрой дверь.

8*. Выучите стихотворение наизусть.

AÇIL, BƏNÖVŞƏ!

Döşəyin torpaq,
Yorğanın xəzəl,
Oyan, ay gözəl!

Otlar cücərdi,
Bağlar göyərdi.
Hamıdan əzəl
Oyan, ay gözəl!

Açıl, bənövşə,
Yarpağın üstə
Şeh düşə-düşə.

Mirvarid Dilbazi

Словарь:

döşək – матрац

göyərdi – стали зелёными

xəzəl – опавшие листья

torpaq – земля

bənövşə – фиалка

şeh – роса

9. Прочитайте по ролям.

- Salam, qızlar.
- Salam, Əzəmət, necəsən?
- Sağ olun, yaxşıyam. Siz necəsiniz?
- Biz də yaxşıyıq, sağ ol.
- Qızlar, hara gedirsiniz, bilmək olar?
- Əlbəttə, olar. Kitabxanaya gedirik. Nağıl, şeir kitabları almaq istəyirik.
- Nə yaxşı! Mən də kitabxanaya gedirəm. Siz hansı kitabxanaya gedirsiniz?

- Biz F.Köçərli adına kitabxanaya gedirik. Bəs sən?
- Elə mən də oraya gedirəm. S.Vurğunun, M.Ə.Sabirin şeir kitablarını alacağam.
- Avtobusla, yoxsa piyada gedək?
- Avtobusla gedək. Avtobus tez gedir.
- Lap yaxşı. Avtobus düz kitabxananın yanında dayanır. Gedək.

Пословица:

*Təmizlik sağlamlıqdır. – Чистота – залог здоровья.
Dostun yoxsa, axtar, tapdın, qoru. – Нет друга – ищи, нашёл – береги.*

10. Переведите.

Kitabxanaya hazırlaşırıq, bayrama hazırlaşırıq, Qız qalasına baxırıq, Azərbaycan dilini öyrənirik, rus dilini öyrənirik, avtobusla gedirsiniz, nağıl oxuyursunuz, şeir əzbərləyirsiniz, qərənfil alırsınız, kitabı götürürsünüz, həyətdə oynayırırsınız, şəhərə gedirik

11. Посмотрите на картинки и закончите предложения.

Nərgiz -- .

Nərgiz -- .

Günay -- .

Günay -- .

Şəfəq xala -- .

Şəfəq xala -- .

12. Выучите стихотворение наизусть.

Qərənfiləm mən,
Gözəl güləm mən.
Yaşıl saplaqlı
Bir sünbüləm mən.

A.Şaiq

Словарь:

saplaqlı – со стеблем

sünbül – колос

13*. Прочитайте.

Bir dəvə çöldə otlayırdı. O, yarpaqlanmış tikan koluna yaxınlaşdı. Onun yarpaqlarını yemək istədi. Ağzını kola tərəf uzatdı. Kolun içində bir ilan qıvrılıb yatmışdı. Dəvə ilanı gördü. O, geri qayıtdı. Kol düşündü:

– Aha, dəvə mənim tikanlarımdan qorxdu.

Dəvə onun fikrini duyub dedi:

– Mənim qorxum səndən deyil. Orada gizlənmiş qonaqdandır.

F.Köçərli

Словарь:

uzatdı – вытянул

düşündü – подумал

kolun içində – в кустах

gizlənmiş – спрятавшийся

§ 33. Mənim Vətənim

ölkə, paytaxt, geniş, qonaq, azad, şair, işləyir, xalq

Azərbaycan qədim bir ölkədir. Onun qədim və gözəl şəhərləri, zəngin ədəbiyyatı var. Azərbaycanın paytaxtı Bakı şəhəridir. Bakı böyük və gözəl bir şəhərdir. Bakı həm də qədim şəhərdir. O, Xəzər dənizinin sahilində yerləşir.

Bakı şəhərində iki milyon yarıma yaxın əhali yaşayır.

Bakıda böyük zavodlar (zəngin kitabxanalar, muzeylər, qədim abidələr) var. Geniş küçələr, gözəl bağ və parklar (əzəmətli heykəllər, hündür binalar) Bakıya xüsusi gözəllik verir.

Qədim Qız qalası, Şirvanşahlar sarayı (İçərişəhər, Atəşgah) Bakıya gələn qonaqları heyran edir.

Dənizkənarı bulvar şəhəri daha da gözəlləşdirir. Burada qocalar dincəlir, uşaqlar oynayırlar. Bulvar yayda xüsusilə gözəl olur.

Azərbaycan həm də “qara qızıl” ölkəsidir. Neft Azərbaycanın ən qiymətli sərvətidir. Azərbaycan, Bakı həm də neftlə tanınır. Ölkəmizdə hər il milyonlarla ton neft çıxarılır.

1991-ci ildən Azərbaycan müstəqil bir ölkədir. İndi Azərbaycan dünyanın hər yerində tanınır.

Bu azad ölkə mənim Vətənimdir! Mən doğma Vətənimə sevir, onunla fəxr edirəm. Xoşbəxtəm ki, azad bir ölkənin vətəndaşıyam. Azərbaycan mənim doğma anam, mən isə onun kiçik bir övladıyam. Böyük şairimiz S.Vurğun “Azərbaycan” şeirində çox gözəl deyib:

El bilir ki, sən mənimsən,
Yurdum, yuvam, məskənimdən.
Anam, doğma vətənimdən!
Ayrılarımı könül candan?
Azərbaycan, Azərbaycan!

Mən bir uşaq, sən bir ana,
Odur ki, bağliyam sana.
Hansı səmtə, hansı yana
Hey uçam da, yuvam sənsən,
Elim, günüm, obam sənsən!

Словарь:

ölkə – страна
qədim – древний
zəngin – богатый
ədəbiyyat – литература
paytaxt – столица
qonaq – гость
işləyir – работает
abidə – памятник
xüsusilə – в особенности
qara qızıl – чёрное золото
çıxarılır – добывается
fəxr edirəm – горжусь
vətəndaş – гражданин

geniş – просторный
heykəl – памятник
əzəmətli – величественный
bina – здание
yaraşır verir – украшает
yerləşir – расположен
heyran edir – восхищает
qocalar – старики
şair – поэт
tanınır – известен
qiymətli sərvət – ценное богатство
doğma – родной
xoşbəxt – счастливый

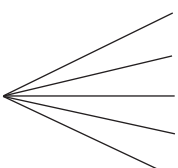
1. Ответьте на вопросы.

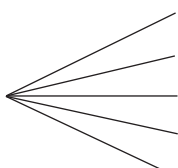
1. Azərbaycan necə ölkədir?
2. Azərbaycanın paytaxtı hansı şəhərdir?
3. Bakı şəhəri harada yerləşir?
4. Bakıya nə yaraşır verir?
5. Bakıda hansı qədim abidələr var?
6. Azərbaycan daha çox nə ilə tanınır?
7. Azərbaycan nə vaxtdan müstəqildir?
8. Səməd Vurğunun "Azərbaycan" şeirini bilirsinizmi?

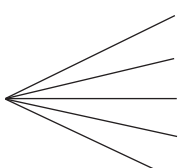
Пословица:

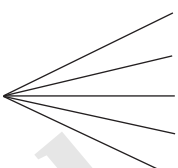
*Hər kəsə öz Vətəni şirindir.
Каждому дорога своя Родина.*

2. Прочитайте и переведите.

mən**im** ölkə**m**
vətən**im**
şəhər**im**
an**m**
xalq**ım**

sən**in** ölkə**n**
vətən**in**
şəhər**in**
an**n**
xalq**ın**

biz**im** ölkə**miz**
vətən**imiz**
şəhər**imiz**
an**mız**
xalq**ımız**

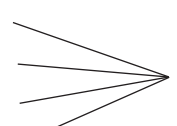
siz**in** ölkə**niz**
vətən**iniz**
şəhər**iniz**
an**nız**
xalq**ınız**

3. Прочитайте предложения. Переведите и запомните.

- 1) Azərbaycan Respublikasının paytaxtı Bakı şəhəridir.
- 2) Gürcüstanın Respublikasının paytaxtı Tbilisi şəhəridir.
- 3) Rusiyanın Federasiyasının paytaxtı Moskva şəhəridir.
- 4) Türkiyənin Respublikasının paytaxtı Ankara şəhəridir.
- 5) Amerika Birləşmiş Ştatlarının paytaxtı Vaşinqton şəhəridir.
- 6) Fransa Respublikasının paytaxtı Paris şəhəridir.

4. Прочитайте и переведите. Используйте в предложениях.

Azərbaycan
fransız
rus
türk xalq**ı**

Azərbaycanın
Rusiyanın
Türkiyənin
Türkmənistanın prezident**i**

Azərbaycan
Qazaxıstan
Rusiya
Ərəbistan

neftⁱ

Azərbaycan
Gürcüstan
Hindistan
Çin

çay^ı

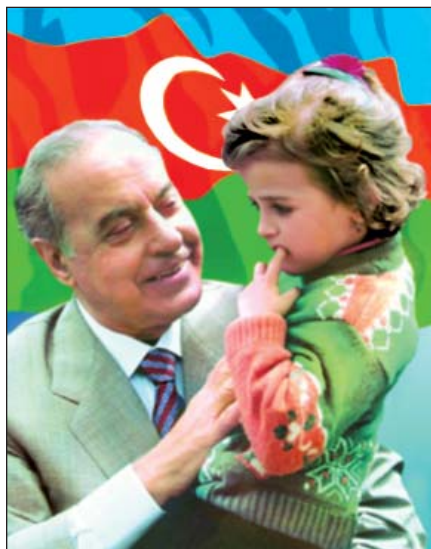
Azərbaycan
ingilis
rus
türk

şairⁱ

Qarabağ
Qazax
türkmən
ingilis

at^ı

5. Посмотрите на картинки и составьте предложения.

6*. Выучите стихотворение наизусть.

VƏTƏNİN KEŞİYİNDƏ

Laylasında anam mənə
Belə demiş dönə-dönə:
“Bir anan mən, biri Vətən,
Yadda saxla bunları sən.
Canın kimi sev Vətəni,
O bəsləmiş, oğul, səni!”.

Mirvarid Dilbazi

Словарь:

dönə-dönə – неоднократно
canın kimi – как жизнь

yadda saxla – запомни
bəsləmiş – вырастила

7. Прочитайте предложения. Переведите и запомните.

- 1) Nizami böyük Azərbaycan şairidir.
- 2) Füzuli böyük Azərbaycan şairidir.
- 3) Mirzə Ələkbər Sabir böyük Azərbaycan şairidir.
- 4) Səməd Vurğun böyük Azərbaycan şairidir.
- 5) Puşkin böyük rus şairidir.
- 6) Rustaveli böyük gürcü şairidir.
- 7) Lermontov böyük rus şairidir.
- 8) Bayron böyük ingilis şairidir.

8. Вставьте пропущенные слова.

1) Mənim anam – işləyir. 2) Səməd Vurğun – anadan olub. 3) Nizami Gəncəvi – yaşayıb. 4) Mənim xalam – işləyir. 5) Azərbaycanda çoxlu – çıxarılır. 6) Uşaqlar şəhidlərin məzarına – qoydular. 7) Novruz bayramında hamı –, şəkərbura, qoğal bişirir.

Sözlər: *paxlava, Qazaxda, Gəncədə, qərənfil, neft, kitabxanada, məktəbdə.*

9*. Прочитайте. Перескажите содержание текста.

ƏN VACİB SƏNƏT

Bir gün əkinçi, dəyirmançı və çörəkçi arasında bərk mübahisə düşdü. Çörəkçi dedi:

– Mən bu dadlı və gözəl çörəkləri bişirməsəm, siz nə yeyərsiniz?

Dəyirmançı dedi:

– Mən taxılı öz dəyirmanımda üyüdüb un etməsəm, sən bu dadlı çörəyi nədən bişirərsən?

Əkinçi dedi:

– Əgər mən taxılı əkib-becərməsəm, sən dəyirmanda nəyi üyüdərsən?

Onlar mübahisə edə-edə Dədə Qorqudun yanına gəldilər. Dədə Qorqud bircə kəlmə ilə onların mübahisəsini kəsdi:

– Sizin üçünüzün də sənəti gözəldir. Əkinçi sənəti də, dəyirmançı və çörəkçi də.

Əli Səmədov

Словарь:

vacib sənət – важная профессия

dəyirmançı – мельник

dəyirman – мельница

əkinçi – пахарь

çörəkçi – пекарь

mübahisə – спор

10. Прочитайте и переведите.

- Salam.
- Salam.
- Tanış olaq, mənim adım İlahədir. Bəs sənin adın nədir?
- Mənim adım Tanyadır. İlahə, sən harada yaşayırsan?
- Mən Gəncədə yaşayıram.
- Gəncə böyük şəhərdir?
- Bəli, Gəncə böyük və qədim şəhərdir. Gəncədə böyük və gözəl bağlar, parklar, hündür evlər, geniş küçələr var. Böyük Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvinin məqbərəsi də Gəncədədir. Tanya, Gəncəyə qonaq gəl. Mən sənə şəhəri göstərərəm.
- Sağ ol, İlahə. Mütləq gələrəm.

Словарь:

məqbərə – гробница, мавзолей
göstərərəm – покажу

mütləq – обязательно

Запомните:

Tərcümə et. – Переведи.
Tərcümə edin. – Переведите.

§ 34. TƏKRAR

1. Подберите слова из левого столбика соответствующие по смыслу к словам из правого столбика и прочитайте.

bayraq

aşıq

vətən

şair

at, otaq

papaq

paltar

bayram

xalq

müəllim

üçrəngli (трёхцветный)

məşhur

böyük

qırmızı, qara

təzə, geniş

qədim

gözəl

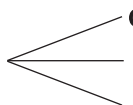
sevimli

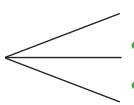
azad

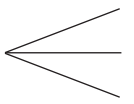
təmiz

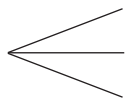
Nümunə: *məşhur xalq, böyük xalq, azad xalq*

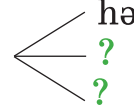
2. Вместо вопросов вставьте подходящие по смыслу слова и прочитайте.

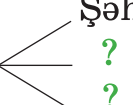
gördü (nəyi?) dovşanı
?
?

götürdü (nəyi?) kitabı
?
?

apardı (nəyi?) atı
?
?

öyrəndi (nəyi?) dərsi
?
?

qaçdı (haraya?) həyətə
(hara?) ?
?

hazırlaşırdı Şəhidlər xiyabanına
(haraya?) ?
?

3. Прочитайте по ролям. Обратите внимание на произношение звука [a] в словах *Arif u Nazim*.

Nazim: – Salam, Arif, necəsən?

Arif: – Sağ ol, Nazim, yaxşıyam!

Nazim: – Arif, Nizamini tanıyırsan?

Arif: – Hansı Nizamini?

Nazim: – Bizim qonşumuz Nizamini deyirəm. Bacısı da bizimlə bir sinifdə oxuyur. Ülkərin qardaşını deyirəm də!

Arif: – Yox, Nazim, tanımıram. Nə üçün soruşursan ki?

Nazim: – Bilirsən, atası Nizamiyə gözəl bir at alıb. Elə gözəl atdır ki!

Arif: – Nə yaxşı! Nizami at sürə bilir?

Nazim: – Əlbəttə, sürə bilir. O, atı çox sevir. Atdan ayrılmaq istəmir. Məktəbdən qayıdan kimi atın yanına gedir. Ona qulluq edir.

Словарь:

soruşursan – спрашиваешь

sürə bilir – может скакать

nə üçün – почему

ayrılmaq – расставаться

4*. Прочитайте текст. Перескажите его содержание.

TÜLKÜ VƏ KƏKLİK

Bir kəklik dağ başında oxuyurdu. Tülkü onun səsini eşitdi və yanına gəldi. Dedi:

– Ay kəklik, sən çox gözəl quşsan. Gözəl də səsin var. Sən elə həmişə oxuyursan? Bəs sən heç yatmırsan?

Kəklik dedi:

– Niyə yatmıram, əlbəttə, yatıram.

Tülkü dedi:

– İndi ki, yatırsan, bir göstər görüm, sən necə yatırsan?

Kəklik yatmağını göstərmək üçün gözlərini yumdu. Tülkü cəld sıçrayıb onu tutdu.

Kəklik gördü ki, tülkü onu aldadırmış. O isə tülküyə inanıb. Deməli, tülkü indi onu yeyəcək. Kəklik başını tülkünün ağzından çıxarıb dedi:

– Ay tülkü baba, sən çox zirək heyvansan. Çox cəld şikar tutursan. Sən heç şikarı yeyəndə Allaha şükür edirsən?

Tülkü cavab verdi:

– Necə eləmirəm, əlbəttə ki, eləyirəm.

Kəklik dedi:

– İndi, tutaq ki, sən məni yeyibsən. Bir Allaha şükür elə görüm, nə təhər edirsən?

Tülkü ağzını açdı ki, şükür eləsin. Kəklik uçub qondu bir qayanın üstünə.

Tülkü vəziyyəti belə görüb dedi:

– Kəklik qardaş, sən mənim ağzımdan qurtardın, get! Amma lənət gəlsin o adama ki, şikarını yeməmişdən Allaha şükür edə!

Kəklik cavabında dedi:

– Yaxşı deyirsən, tülkü baba! O adama da lənət gəlsin ki, yuxusu gəlməmiş gözlərini yumub yatmaq istəyə!

Firidun bəy Köçərli

Словарь:

kəklik – куропатка

sıçrayıb – выпрыгнул

aldadırmış – обманывала

şikar – добыча

qondu – сел

zirək – ловкий

5*. Прочитайте и запомните скороговорку.

Bazarda nə ucuz? Mis ucuz, küncüt ucuz, duz ucuz.

6. Прочитайте и переведите. Назовите домашних животных и птиц.

Canavar
Tülkü
Dovşan

heyvandır.

Bülbül
Toyuq
Ördək

quşdur.

İnək
At
Quzu

heyvandır.

Qaranquş
Qaz
Sərçə

quşdur.

7. Прочитайте и переведите соответствующие картинкам предложения.

Stolun üstündə kitab və dəftər var.
Stolun üstündə albomlar var.
Stolun üstündə dəftərlər var.

Burada çoxlu dovşan var.
Burada çoxlu quş var.
Burada iki dovşan var.

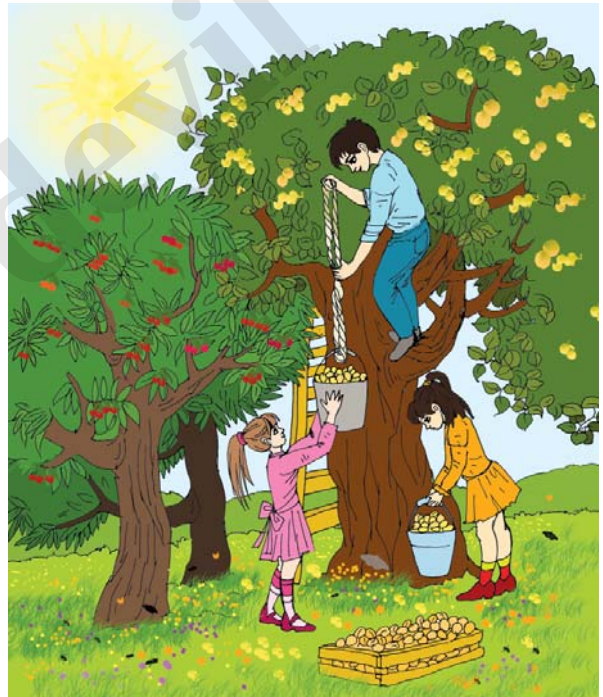
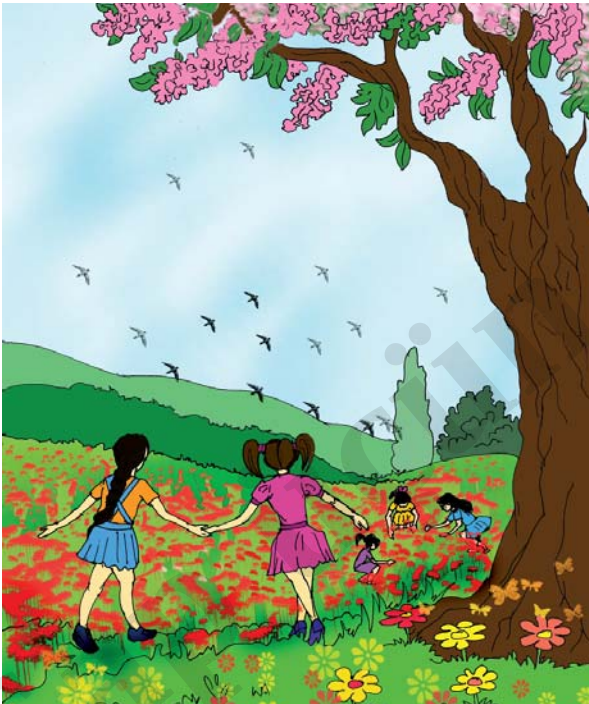
Arzu yazır.
Arzu danışır.
Arzu şəkil çəkir.

Запомните:

Sabahınız xeyir. – Доброе утро.
Axşamınız xeyir. – Добрый вечер.

8. Внимательно изучите картинки. Составьте рассказы о весне и лете.

9. Вставьте вместо вопросов слова и прочитайте.

1) Azər küçədə (kimə?) rast gəldi. 2) Bizim otağımız həmişə (necə?) olur. 3) Siz (haradan?) kitab alırsınız. 4) Uşaqlar bağdan (nə?) yığdılar. 5) Güldanda (neçə?) qərənfil var. 6) Hər il 20 Yanvarda biz (hara?) gedirik.

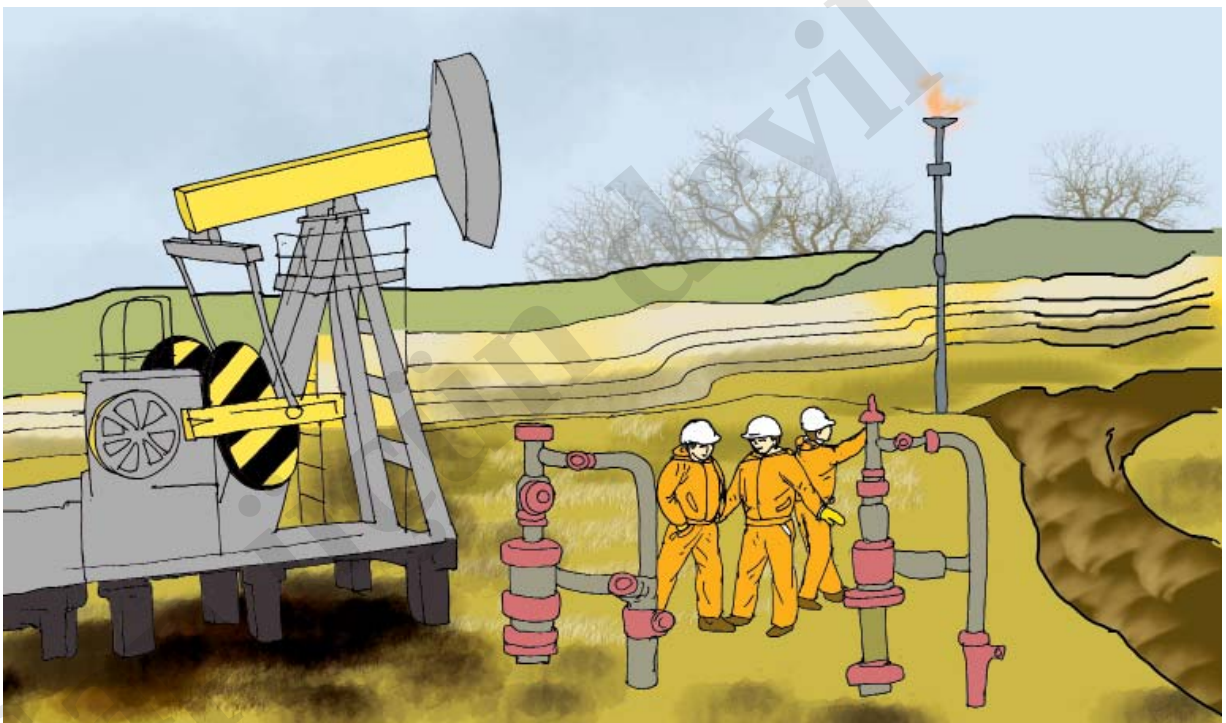
10. Переведите.

1) Azərbaycanca hər il çoxlu neft çıxarılır. 2) Atam bizi şəhərə apardı. 3) Gəncə çox qədim və gözəl şəhərdir. 4) Tülkü iki toyuq, bir xoruz yedi. 5) Eldar əmi kənddən bir quzu gətirdi. 6) Uşaqlar Səməd Vurğunun heykəlinin önünə qırmızı qərənfillər qoydular. 7) Mart ayında xalqımız Novruz bayramına hazırlaşır.

11. Измените слова *dərs, at, xalq, bayraq, dayı* по лицам и запишите.

mənim bayrağ..	xalq..
sənin bayrağ..	xalq..
onun bayrağ..	xalq..
bizim bayrağ..	xalq..
sizin bayrağ..	xalq..
onların bayrağ..	xalq..

12*. Составьте рассказ по картинке на тему “Neft Azərbaycanın sərvətidir”. Используйте слово *buruq, fəhlə, boru, zavod, Xəzər dənizi, neft kəməri, benzin*.

1. Şəkildə nə görürsünüz?
2. Neft harada çıxarılır?
3. Nefti kim çıxarır?
4. Neft borularla hara axıdılır?
5. Neftdən nə alınır?
6. Neftdən harada istifadə edilir?
7. Azərbaycan nefti neft kəmərləri ilə hansı ölkələrə göndərilir?

13. Прочитайте и составьте рассказ на тему “Старших надо уважать!”

Qoca gördünsə, yol ver
Sən küçədə, dalanda.
Sənə də yol verərlər
Sabah sən qocalanda.

Fikrət Sadıq

Словарь:

dalan – 1) тупик; 2) переулоч

14. Ответьте на вопросы.

- 1) Azərbaycan əlifbasında neçə hərf var?
- 2) Azərbaycan və rus əlifbasında hərflərin sayı bərabərdirmi?
- 3) Azərbaycan dilindəki hansı səslər rus dilində yoxdur?
- 4) Rus dilindəki hansı səslər Azərbaycan dilində yoxdur?

15. Ответьте на вопросы.

- 1) Azərbaycan bayrağında hansı rənglər var?
- 2) Hansı Azərbaycan şair və yazıçıların tanıyırsınız?
- 3) Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himninin musiqisini kim yazıb?
- 4) Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himninin sözlərinin müəllifi kimdir?
- 5) Azərbaycanda hansı bayramlar qeyd olunur?

Запомните:

Yaxşı yol! – В добрый путь!
Uğur olsun! – Успехов!
Удачи!

MÜNDƏRİCAT

§ 1. Gəlin danışaq!	4
§ 2. A a.....	9
§ 3. N n	10
§ 4. Ə ə.....	11
§ 5. T t	12
§ 6. B b.....	13
§ 7. U u	14
§ 8. L l.....	15
§ 9. M m	17
§ 10. R r	18
§ 11. İ i - I ı	20
§ 12. D d.....	22
§ 13. K k.....	24
§ 14. O o	26
§ 15. G g.....	28
§ 16. Y y.....	29
§ 17. Z z	31
§ 18. X x.....	33
§ 19. Q q.....	35
§ 20. F f.....	38
§ 21. S s.....	40
§ 22. Ş ş.....	42
§ 23. Ü ü.....	45
§ 24. C c	48
§ 25. Ç ç	50
§ 26. E e	53
§ 27. V v	55
§ 28. Ö ö	58
§ 29. Ğ ğ.....	61
§ 30. H h.....	64
§ 31. P p	67
§ 32. J j.....	71
§ 33. Mənim Vətənim	76
§ 34. Təkrar	81

Həvvə Qara qızı Abdullayeva

AZƏRBAYCAN DİLİ 2

Ümumtəhsil məktəblərinin 2-ci sinfi üçün
“Azərbaycan dili” (dövlət dili kimi)
fənni üzrə dərslik

Naşir	Xəlil HƏSƏNOĞLU
Redaktor	Hafiz RÜSTƏM
Texniki redaktor	Ləsfət TALİBOVA
Rəssam	Ülviyyə HƏYATOVA
Korrektor	Billurə ƏLƏKBƏROVA
Dizayner	Tural SƏFİYEV

Kağız formatı 57x82 1/8. Ofset çapı.
Ofset kağızlı. Fiziki və şərti çap vərəqi 11,0.
Tirajı 6300. PULSUZ.

Çaşıoğlu mətbəəsində çap edilmişdir
Bakı şəh., M.Müşfiq küç., 2A, Tel.: 502-46-91

**“KÖVSƏR”
NƏŞRİYYATI**

Az—1010, Bakı şəhəri,
Dilarə Əliyeva küçəsi, 251A/8A.
Telefon: (+994 12) 496 54 44, 496 53 33.
www.kovsernesriyyat.com, kovsernesriyyat@gmail.com